

ΜΕΡΟΣ Α΄

**ΓΛΩΣΣΑ
ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ
Ο ΛΟΓΟΣ**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Α΄ Μέρος του παρόντος τεύχους περιέχει το σώμα των ενδεικτικών ασκήσεων, όπως είχε δημοσιευθεί στο πρώτο ενιαίο (για όλα τα Φιλολογικά Μαθήματα) τεύχος του ΚΕΕ (αξιολόγηση των μαθητών της Α΄ Λυκείου στα Φιλολογικά Μαθήματα, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1997), για την ενότητα του Διαλόγου, εκτός από ορισμένες διορθώσεις. Περιέχει επίσης παραδειγματικές ασκήσεις επί αυτών των διδακτικών ενοτήτων του πρώτου τεύχους της Έκφρασης - Έκθεσης, οι οποίες προτείνονται στον «Συμπληρωματικό οδηγό για τη διδασκαλία των Φιλολογικών Μαθημάτων στην Α΄ Λυκείου», Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ΟΕΔΒ 1997, σσ. 113-121. Περιοριστήκαμε σ' αυτά ακριβώς τα σημεία επειδή ο διατιθέμενος σχολικός χρόνος δεν επαρκεί για τη συστηματική διδασκαλία ολόκληρου του πρώτου μέρους του σχολικού εγχειριδίου. Άλλωστε, οι προτεινόμενες ασκήσεις στα τεύχη του ΚΕΕ είναι πάντοτε ενδεικτικές. Ειδικότερα, έχει καταβληθεί προσπάθεια ώστε οι ασκήσεις επί των ενοτήτων «Γλώσσα και γλωσσικές ποικιλίες» και «Ο Λόγος» να είναι σύμφωνες με το ενιαίο πλαίσιο προγράμματος σπουδών για τη γλώσσα (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1998) καθώς και με το ΠΔ 246/31-7-98.

Κλείνοντας την παρούσα εισαγωγή δεν είναι ίσως περιττό να επαναλάβουμε ότι οι παρατηρήσεις και τα σχόλια των μάχιμων φιλόλογων σχετικά με την αποτελεσματικότητα, τις αδυναμίες, τον βαθμό δυσκολίας και γενικά την καταλληλότητα και τη χρησιμότητα των ασκήσεων δεν είναι απλώς επιθυμητά, αλλά επιζητούμενα για την ανατροφοδότηση και τη βελτίωση του υποστηρικτικού υλικού που εκπονείται στο ΚΕΕ.

ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ

ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

1. ΟΙ ΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ

1.1. Ερωτήσεις ελεύθερης ανάπτυξης

1.1.1. Σχεδιάζετε με τους φίλους σας να ταξιδέψετε ως τουρίστες σε διάφορες χώρες της Ευρώπης το ερχόμενο καλοκαίρι. Να μεταφέρετε σ' αυτούς τους φίλους σας (σε πλάγιο λόγο) τις συστάσεις που σας έδωσε:

- α) ένας καθηγητής σας που αντιμετωπίζει θετικά τα σχέδιά σας και
- β) η γιαγιά σας που είναι επιφυλακτική ως προς το εγχείρημα αυτό.

1.1.2. Ένας συμμαθητής σας αποφάσισε να συμμετάσχει στην ομάδα παραδοσιακών χορών του δήμου σας. Τι θα γράφατε στο ημερολόγιό σας αν:

- α) αντιμετωπίζατε τους παραδοσιακούς χορούς ως αναγκαία σύνδεση με τις ρίζες μας και
- β) τους θεωρούσατε ξεπερασμένους στην εποχή μας;

1.1.3. Αναλάβετε να γράψετε στην εφημερίδα του σχολείου ένα σύντομο άρθρο για τη σχέση των εφήβων με την τηλεόραση. Τι θα γράφατε αν την αντιμετωπίζατε:

- α) ως πηγή πληροφόρησης και ψυχαγωγίας και
- β) ως απώλεια χρόνου στο φορτωμένο καθημερινό πρόγραμμά σας;

1.2. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1.2.1. Για κάθε μία από τις ακόλουθες περιπτώσεις να δώσετε μία λέξη ή φράση που εκφράζει την οπτική του αντίστοιχου προσώπου.

(Παράδειγμα: Έκφραση-Έκθεση Α' τεύχος σ. 22)

A. Ένας υπάλληλος γραφείου προσφέρει ένα δώρο στον διευθυντή του για την ονομαστική του γιορτή. Πώς σχολιάζει την ενέργεια αυτή:

- α) ο ίδιος ο διευθυντής που χαίρεται,

- β) ένας συνάδελφός του που αντιμετωπίζει τα δώρα προς τους ανωτέρους με καχυποψία,
- γ) η σύζυγος του υπαλλήλου που υπολογίζει τα χρήματά της;

B. Μια ομάδα μαθητών ζωγραφίζει ένα τοπίο σε έναν εξωτερικό τοίχο του σχολείου που βρίσκεται σε πυκνοκατοικημένη συνοικία μιας πόλης. Τι λένε όταν βλέπουν τη ζωγραφιά

- α) μία μητέρα μαθητή που της αρέσει,
- β) ένας περίοικος που διαφωνεί;

Γ. Ένας έφηβος αποφασίζει να ασχοληθεί επαγγελματικά με την κιθάρα.

Πώς χαρακτηρίζει αυτή την απόφαση

- α) ο πατέρας του που είναι φιλότεχνος και
- β) ένα συγγενικό πρόσωπο που σκέπτεται πρακτικά;

Δ. Τι σημαίνει η μελέτη ενός μαθήματος, π.χ. της Νεοελληνικής λογοτεχνίας για

- α) έναν μαθητή που θέλει να είναι τυπικός και συνεπής σε όλες τις υποχρεώσεις του,
- β) έναν άλλο που αντιπαθεί το μάθημα και
- γ) έναν τρίτο που το αγαπά ιδιαίτερα;

E. Πώς θεωρεί το παιχνίδι των παιδιών

- α) ένας παιδοψυχολόγος,
- β) μία μητέρα που ανησυχεί για την επίδοση του δικού της παιδιού στο σχολείο;

1.2.2. Οι ακόλουθες λέξεις διαφοροποιούνται σημασιολογικά ανάλογα με την περίσταση και με το πρόσωπο που τις χρησιμοποιεί. Να γράψετε τι σημαίνουν οι λέξεις σε κάθε περίπτωση που δίνεται.

- A. Γράπεζα α) για έναν οικονομολόγο
 β) για έναν ιερωμένο.
- B. Μυστήριο α) στο μάθημα των Θρησκευτικών
 β) σε ένα αστυνομικό μυθιστόρημα.

- Γ. Κόσμος α) για έναν φυσικό επιστήμονα
β) για ένα καταστηματάρχη.
- Δ. Κλίμακα α) στο Ωδείο
β) σε αρχιτεκτονικό γραφείο.
- Ε. Χορός α) σε μια σχολή μπαλέτου
β) στο μάθημα της αρχαίας τραγωδίας.
- ΣΤ. Ορχήστρα α) για έναν αρχαιολόγο σε μια ανασκαφή
β) για έναν μουσικό.
- Ζ. Σκηνή α) για έναν αρχιτέκτονα που σχεδιάζει το κτήριο ενός θεάτρου
β) για ένα θεατρικό συγγραφέα
γ) για έναν παραθεριστή που του αρέσει η φυσική ζωή.
- Η. Βήμα α) στην αίθουσα του Κοινοβουλίου
β) στο μάθημα της Γυμναστικής.
- Θ. Πλαστικός α) στο μάθημα της Ιστορίας της Τέχνης
β) σε κατάσταση παιχνιδιών.

1.2.3. Για καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις να βρείτε δύο διαφορετικές σημασίες και ορισμένες περιστάσεις όπου αυτές οι σημασίες θα ήταν κατάλληλες να χρησιμοποιηθούν αντιστοίχως.

- α) ασφάλεια, β) δορυφόρος, γ) έξοδος, δ) λόγος, ε) μάρτυρας, στ) οικονομία, ζ) οίκος, η) ομολογία, θ) πλάστης, ι) ποιητής, ια) τάξη, ιβ) τύραννος.

1.2.4. Με τις ακόλουθες προτάσεις χαρακτηρίζει ένας συνήθως απαισιόδοξος συνομιλητής σας συμβάντα και πρόσωπα με απορριπτική διάθεση. Πώς θα περιγράφατε ή θα χαρακτηρίζατε εσείς τα ίδια συμβάντα και τα ίδια πρόσωπα από τη θετική τους πλευρά;

- Παράδειγμα: α) Κι άλλο τσιμέντο έπεσε στη γειτονιά.
β) Επιτέλους κτίστηκε το οικόπεδο με τα αγριόχορτα και τα σκουπίδια.

Α. α) Ο μαθηματικός μας μιλάει αργά και βαρετά.

- β)
- B. α) Ο υποψήφιος δήμαρχος ήταν όλο φλυαρία και υποσχέσεις.
β)
- Γ. α) Μας μίλησε για τον υπολογιστή του και μάς έκανε επίδειξη γνώσεων.
β)
- Δ. α) Στην εκδρομή ο φιλόλογος μάς ξεποδάρισε σε μια περιοχή με κάτι αρχαίες κοτρόνες.
β)
- E. α) Ο γιατρός με την ομιλία του για το κάπνισμα μάς τρομοκράτησε.
β)
- ΣΤ. α) Η εμφάνιση της ποδοσφαιρικής μας ομάδας ντρόπιασε το σχολείο.
β)
- Z. α) Ο βουλευτής της περιφέρειάς μας απαξίωσε να ασχοληθεί μαζί μας, όταν τον επισκεφθήκαμε.
β)
- H. α) Ο Νίκος μάς ζάλισε με τα προσωπικά του.
β)

1.2.5. Δύο δημοσιογράφοι αναφέρονται σε γεγονότα της επικαιρότητας από διαφορετική οπτική γωνία. Να εξηγήσετε σύντομα αυτές τις διαφορές.

- A. α) Με το κέντρο απεξάρτησης ναρκομανών που εγκαινιάστηκε χθες αυξάνονται οι κίνδυνοι διακίνησης ναρκωτικών στην περιοχή.
β) Το κέντρο που θα περιθάλπει άτομα εξαρτημένα από τοξικές ουσίες αποτελεί μία προσφορά στους νέους που χρειάζονται τη φροντίδα μας.
- B. α) Οι εργαζόμενοι στον ιδιωτικό τομέα διαδήλωσαν χθες το αίτημά τους για αύξηση των αποδοχών τους.
β) Χάος προκάλεσαν στο κέντρο της πόλης ταραξίες με συνθήματα για αύξηση μισθών.

- Γ. α) Για να αποτρέψει πιθανά επεισόδια, η Αστυνομία επενέβη σε εκδηλώσεις χούλιγκαν και επέβαλε την τάξη.
 β) Αδικαιολόγητες συλλήψεις οπαδών που πανηγύριζαν ειρηνικά μετά τη νίκη της ομάδας τους.
- Δ. α) Εκκαθάριση της πλατείας από τα περιθωριακά στοιχεία επιχείρησε χθες ο δήμαρχος.
 β) Διωγμό εξαπέλυσε χθες ο δήμαρχος κατά των άστεγων και των αλλοδαπών της πλατείας.

1.2.6. Να μετασχηματίσετε τα κείμενα του ακόλουθου πίνακα ανάλογα με το πρόσωπο που μιλά κάθε φορά.

A	B
α) Ένας ένοικος πολυκατοικίας με ρατσιστικές αντιλήψεις: <i>«Η εγκατάσταση έγχρωμων μεταναστών στην πολυκατοικία μας μπορεί να μας δημιουργήσει προβλήματα και να υποβαθμίσει την αξία των ακινήτων στην περιοχή.»</i>	Ένας ένοικος με αντιρατσιστική νοοτροπία:
β) Ένας δήμαρχος: <i>«Η πλακόστρωση των ελεύθερων χώρων του δήμου μας αποτελεί δείγμα εκσυγχρονισμού και αναβάθμισης της περιοχής.»</i>	Ένας δημότης λάτρης του πράσινου:

<p>γ) Ένας βιομήχανος ειδών διατροφής: <i>«Τα νέα προϊόντα μας περιέχουν όλα εκείνα τα συστατικά που τα καθιστούν νοστιμότερα και τα διατηρούν φρέσκα για περισσότερες μέρες.»</i></p>	<p>Ένας ενημερωμένος καταναλωτής που θέλει να γνωρίζει τι αγοράζει:</p>
<p>δ) Ένας εκπρόσωπος βιομηχανίας: <i>«Αν καθυστερήσει κι άλλο η ρίψη των αποβλήτων στη θάλασσα, η επιχείρηση θα αντιμετωπίσει προβλήματα και θα αναγκαστεί να διακόψει τη λειτουργία της.»</i></p>	<p>Ένας εκπρόσωπος οικολογικών οργανώσεων:</p>

2. ΓΛΩΣΣΑ, ΟΜΙΛΙΑ, ΙΔΙΟΛΕΚΤΟΣ, ΥΦΟΣ

2.1. Ερωτήσεις ελεύθερης ανάπτυξης

2.1.1. Μετά από την ομιλία, η οποία πραγματοποιήθηκε στο σχολείο σας, για τις βλαβερές συνέπειες του καπνίσματος το δεκαπενταμελές συμβούλιο συνεδρίασε και ανάρτησε την ακόλουθη οδηγία στον πίνακα ανακοινώσεων του σχολείου: «Αφού το κάπνισμα, ενεργητικό και παθητικό, μας σκοτώνει καθημερινά λίγο λίγο, εμείς που αγαπούμε τη ζωή, μαθητές και καθηγητές, οφείλουμε να το αποφεύγουμε τουλάχιστον στους χώρους του σχολείου. Η τήρηση της σύστασης αυτής είναι δική μας υπόθεση.» Να μετασχηματίσετε το κείμενο αυτό έτσι όπως θα μιλούσε

- α) ένας γιατρός στον ασθενή του σε ύφος επίσημο και αυστηρό και
- β) ένας πατέρας στο γιο του που τον είδε να καπνίζει και τον συμβουλεύει στοργικά και σε ύφος απλό και επιεικές.

2.1.2. Στο διήγημα του Σ. Τσίρκα «Το δέντρο» (Κ.Ν.Λ. Α΄ Λυκείου, σ. 392) διαβάζουμε:

Και αμέσως κατάλαβα. Μαχαιρώναν το δέντρο! Ο άνθρωπος εκείνος έμπηγε στην «καρδιά» του, εκεί που ο χοντρός κορμός χώριζε σαν παλάμη στέλνοντας τα κλαδιά του προς όλες τις κατευθύνσεις, έμπηγε χτυπώντας βαριά ένα μεγάλο λοστό. Σωστή δολοφονία!

Πώς θα διαμορφώνατε το κείμενο

- α) σε μία επιστολή διαμαρτυρίας προς το δημοτικό συμβούλιο, αν εκείνος που «μαχαίρωνε» το δέντρο ήταν ένας γείτονας που βρίσκει ότι το δέντρο τον εμποδίζει να παρκάρει το αυτοκίνητό του και
- β) σε ένα ποίημα που γράφετε το ίδιο βράδυ, ευαισθητοποιημένος/η από το θέαμα;

2.1.3. Σε λίγες ημέρες φεύγετε για διακοπές ενός μηνός. Ο παπαγάλος, το ψαράκι και τα φυτά σας χρειάζονται φροντίδα, η αλληλογραφία περισυλλογή.

Ένας φίλος ή μία φίλη και μία ηλικιωμένη γειτόνισσα προθυμοποιούνται να βοηθήσουν και αποφασίζετε να αξιοποιήσετε και τις δύο προσφορές. Ετοιμάζετε δύο αντίστοιχα σημειώματα, με τις ίδιες οδηγίες, αλλά κατάλληλο κάθε φορά ύφος.

2.1.4. Μόλις φθάσατε στον πολυπόθητο τόπο διακοπών σας και τακτοποιηθήκατε στον χώρο της διαμονής σας. Αμέσως στέλνετε κάρτες α) στη μητέρα σας, β) στον διευθυντή της εταιρείας που εργάζεστε και γ) σε έναν φίλο / μία φίλη σας με τα νέα από το ταξίδι και τις πρώτες εντυπώσεις από το θέρετρο. Πώς διαμορφώνονται τα τρία κείμενα;

2.1.5. Η ημέρα για τη θεατρική παράσταση που ετοιμάζετε πυρετωδώς εδώ και αρκετό καιρό πλησιάζει και οι προετοιμασίες κορυφώνονται. Παρουσιάζεται μία ευκαιρία για έκτακτη πρόβα στον εκτός σχολείου χώρο όπου θα δοθεί η παράσταση και αναλαμβάνετε να ειδοποιήσετε τηλεφωνικώς α) τον καθηγητή που σκηνοθετεί το έργο, β) έναν συμμαθητή και φίλο σας που συμμετέχει και γ) τον επιστάτη του κτηρίου. Τι λέτε στον καθέναν από αυτούς;

2.2. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

2.2.1. Μόλις μετακομίσατε σε ένα πιο ευρύχωρο σπίτι, όπου έχετε το δικό σας δωμάτιο. Απολαμβάνοντας αυτήν την καινούργια κατάσταση αποφασίσατε να αναρτήσετε μία επιγραφή στην πόρτα του δωματίου σας για να μη σας ενοχλούν. Δοκιμάζετε διάφορες παραλλαγές της επιγραφής σε ύφος:

- α) χιουμοριστικό
- β) φιλικό
- γ) αυστηρό - απειλητικό

2.2.2. Αφού πέρασαν οι πρώτες ημέρες της σχολικής χρονιάς και ο μικρότερος αδελφός σας συμπεριφέρεται ακόμη σαν να είναι σε διακοπές, προσπαθείτε να

του συστήσετε να αρχίσει τη μελέτη. Στην αρχή με ύφος ουδέτερο και έπειτα με ύφος περιγραφικό. Ωστόσο, η προσπάθεια που αποδεικνύεται πιο αποτελεσματική είναι η τρίτη, σε φιλικό ύφος. Να γράψετε τις τρεις αντίστοιχες παραλλαγές της σύστασης.

2.2.3. Την Πρωτοχρονιά χαρίζετε βιβλία και γράφετε σ' αυτά αφιερώσεις:

- α) στον φίλο / τη φίλη σας που μοιράζεται πολλές ώρες μαζί σας, σε ύφος λογοτεχνικό,
- β) σε ένα συγγενή που τον συναντάτε συνήθως στις γιορτές, σε ύφος ουδέτερο και
- γ) σε ένα συνάδελφο του πατέρα σας του οποίου η νηφαλιότητα και η σοφία σας εντυπωσιάζουν, σε ύφος λόγιο.

2.2.4. Επιστρέφετε από το σχολείο, όπου ακούσατε μία ομιλία για τους κινδύνους του καπνίσματος και δοκιμάζετε νοερά διάφορους τρόπους, για να συστήσετε στον αγαπημένο σας παππού να μη καπνίζει, σε ύφος

- α) σκληρό,
- β) κομψό,
- β) περιγραφικό και
- γ) επιστημονικό.

2.2.5. Προετοιμάζετε μία πολυάνθρωπη συγκέντρωση στο σπίτι σας και γράφετε τις προσκλήσεις σε ύφος

- α) λογοτεχνικό,
- β) χιουμοριστικό και
- γ) ουδέτερο

ώστε να είναι κατάλληλες για τη φυσιογνωμία κάθε καλεσμένου, αλλά και με το βαθμό οικειότητας που έχετε μαζί του.

2.2.6. Περνώντας από ένα παραθαλάσσιο θέρετρο συναντάτε τις ακόλουθες πινακίδες, γραμμένες από ενοίκους της περιοχής:

- α) *Μη τολμήσετε να αφήσετε τα σκουπίδια σας εδώ. Θα έχετε συνέπειες.*

- β) *Ευχαριστούμε που μεταφέρετε τα σκουπίδια σας στον πλησιέστερο κάδο (μετά τη γωνία δεξιά).*
- γ) *Δε θέλουμε τα σκουπίδια σου. Κάψ' τα ή ρίξ' τα στον κάδο.*
- δ) *Όχι σκουπίδια εδώ.*

Πώς χαρακτηρίζετε το ύφος της σύστασης σε κάθε πινακίδα; Ποιες πληροφορίες είναι πιθανό να μάς δώσει κάθε διατύπωση σχετικά με τον συντάκτη της (χαρακτήρας, μορφωτικό επίπεδο, πρόθεση);

2.2.7. Μαγειρέψατε ένα φαγητό ιδιαίτερα αλμυρό και οι οικείοι σας σχολιάζουν κατά τη διάρκεια του γεύματος, ο καθένας με διαφορετικό ύφος:

- α) κομψό: *Μήπως κατά τύχη σου έπεσε λίγο περισσότερο αλάτι σήμερα στο φαγητό;*
- β) χαριτωμένο:
- γ) ουδέτερο:
- δ) αγενές:

2.2.8. Είναι η τέταρτη φορά που σάς τηλεφωνεί μία κυρία από λάθος. Να μετασχηματίσετε την απάντηση που δίνετε, ώστε να εκφράζει το αντίστοιχο ύφος, όπως διαμορφώνεται από την κλιμακούμενη ενόχληση.

- α) χιουμοριστικό: *Κάτι ξέρω κι εγώ από βρύσες, αλλά μάλλον δεν είμαι ο υδραυλικός που ζητάτε.*
- β) κομψό:
- γ) ουδέτερο:
- δ) αυστηρό:

2.2.9. Έξω από το κατάστημα διαπιστώνετε ότι ο ταμίας κράτησε περισσότερα χρήματα από την αξία του προϊόντος που μόλις αγοράσατε. Επιστρέφοντας μέσα σκέφτεστε με ποιο ύφος να απευθυνθείτε στον ταμιά.

- α) χιουμοριστικό: *Μου φαίνεται ότι σάς έκανα πλουσιότεροι κατά 500 δραχμές, γιατί μου δώσατε λιγότερα ρέστα.*

β) περιγραφικό:

γ) ταπεινό:

2.2.10. Το μικρό σας αδελφάκι αναστατώνει συχνά το γραφείο σας και ψάχνει τα συρτάρια χωρίς την άδειά σας. Κάθε φορά δοκιμάζετε διαφορετικό ύφος στην παρατήρησή σας.

α) λόγο: *Η περιέργεια είναι ίδιον της νεαρής ηλικίας, μπορεί όμως να έχει ολέθρια αποτελέσματα!*

β) επιεικές:

γ) αυστηρό:

2.2.11. Με τις προτάσεις της στήλης Α διάφορα πρόσωπα περιγράφουν και χαρακτηρίζουν στους οικείους τους ορισμένα πρόσωπα, πράγματα ή γεγονότα. Πώς θα προσαρμόσουν τη διατύπωσή τους μιλώντας σε δημόσιο χώρο και σε περιβάλλον όπου θα πρέπει να είναι διακριτικοί;

Παράδειγμα: α) Τα φαγητά στη γιορτή ήταν από εκείνα τα ανθυγιεινά που αγοράζει κανείς έτοιμα.

β) Τα φαγητά στη γιορτή θα μπορούσαν να ήταν περισσότερο προσηγμένα.

A. α) Ο προϊστάμενός μας είναι ξεροκέφαλος και συντηρητικός.

β)

B. α) Η θεατρική ομάδα του σχολείου αυτή τη φορά τα θαλάσσωσε.

β)

Γ. α) Πρέπει να είσαι ηλίθιος για να σου αρέσει αυτή η ταινία.

β)

Δ. α) Ένα νεόπλουτο στουρνάρι μου φαίνεται ο υποψήφιος γαμπρός.

β)

E. α) Το καλοκαίρι στην εξοχή μάς κουβαλήθηκε όλο το συγγενολόι.

β)

2.2.12. Να μετασχηματίσετε τα κείμενα του ακόλουθου πίνακα, ώστε να εκφράζουν το ζητούμενο ύφος και να προσδιορίσετε ποιος και σε ποια περίπτωση είναι πιθανό να μιλάει κάθε φορά.

<p style="text-align: center;">ΥΦΟΣ ΑΥΣΤΗΡΟ</p> <p>A) <i>Δεν θα επιτρέψω σε κανέναν και για κανένα λόγο να με ενοχλήσει, όσο θα γράφω.</i></p>	<p style="text-align: center;">ΥΦΟΣ ΕΠΙΕΙΚΕΣ</p> <p>A')</p>
<p>B)</p>	<p>B') Το φορτωμένο πρόγραμμα του σχολείου δεν του άφησε πολλά περιθώρια για να προετοιμαστεί στις εξετάσεις της ξένης γλώσσας κι έπειτα περνά μια δύσκολη εφηβεία. Η αποτυχία του, επομένως, είναι δικαιολογημένη.</p>
<p style="text-align: center;">ΥΦΟΣ ΕΥΓΕΝΙΚΟ</p> <p>Γ)</p>	<p style="text-align: center;">ΥΦΟΣ ΑΓΕΝΕΣ</p> <p>Γ') Πιάσε μια σαλάτα και μια πατάτες ακόμα.</p>
<p style="text-align: center;">ΥΦΟΣ ΕΠΙΣΗΜΟ / ΤΥΠΙΚΟ</p> <p>Δ) <i>Η επίδοση του μαθητή είναι ικανοποιητική, παρόλο που δεν καταβάλλει προσπάθεια ανάλογη των ικανοτήτων του.</i></p>	<p style="text-align: center;">ΥΦΟΣ ΟΙΚΕΙΟ / ΑΠΛΟ</p> <p>Δ')</p>
<p>E)</p>	<p>E') Από δω το φιλαράκι ο Γιώργος, ο κολλητός μου στο σχολείο.</p>

2.3. Ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου

2.3.1. Να συμπληρώσετε τα κενά των προτάσεων με τις λέξεις : *γλώσσα, ιδιόλεκτος, ικανότητα λόγου, ομιλία* (μία λέξη δεν θα χρησιμοποιηθεί).

Η είναι ένας κώδικας επικοινωνίας τον οποίο τα μέλη μιας γλωσσικής κοινότητας μαθαίνουν από τη βρεφική τους ηλικία. Κάθε άτομο χρησιμοποιώντας με το δικό του τρόπο τον κώδικα αυτό παρουσιάζει μια προσωπική πλευρά της που ονομάζεται και ο ιδιαίτερος τρόπος με τον οποίο εκφράζεται και διαμορφώνει την του. Κατά τον γλωσσολόγο Saussure, και δεν είναι ταυτόσημοι όροι, καθώς η πρώτη αναφέρεται στο λόγο της γλωσσικής κοινότητας συνολικά, ενώ η δεύτερη αποτελεί τον ατομικό λόγο καθενός. Η κατά τον ίδιο, μοιάζει με μια μουσική συμφωνία, ενώ η αποτελεί τις εκτελέσεις της από τις διάφορες ορχήστρες. Και όπως μια εκτέλεση ενός συμφωνικού έργου είναι καλή ή κακή ανάλογα με τη μελέτη και την άσκηση της ορχήστρας, έτσι και η του καθενός μπορεί να βελτιωθεί ή να υποβαθμιστεί στο βαθμό που καλλιεργεί ο ίδιος το γραπτό και προφορικό λόγο, διότι η διακρίνεται σε προφορική και γραπτή.

2.3.2. Να επιβεβαιώσετε ή να απορρίψετε το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων, σημειώνοντας Χ στο αντίστοιχο πλαίσιο.

	Σωστό	Λάθος
1. Ο γλωσσικός κώδικας χρησιμοποιείται μόνο στη λήψη μηνυμάτων.	☐	☐
2. Ομιλία είναι ο τρόπος με τον οποίο κάθε άτομο χρησιμοποιεί το γλωσσικό κώδικα.	☐	☐
3. Η γλώσσα μοιάζει με ένα λεξικό του οποίου αντίτυπα χρησιμοποιεί κάθε μέλος της γλωσσικής κοινότητας.	☐	☐
4. Η γλώσσα διακρίνεται σε προφορική και γραπτή.	☐	☐
5. Η ιδιόλεκτος ενός ομιλητή δεν μπορεί να βελτιωθεί.	☐	☐
6. Ο προφορικός λόγος σήμερα δεν θεωρείται κατώτερος από τον γραπτό.	☐	☐

2.3.3. Να κλιμακώσετε τις ακόλουθες προτάσεις σύμφωνα με το βαθμό ευγενείας που εκφράζουν, σημειώνοντας τους αντίστοιχους αριθμούς (1 έως 5) στα οικεία πλαίσια και αρχίζοντας από την πιο ευγενική διατύπωση.

- α) Παρακαλώ, περάστε έξω.
- β) Έξω γρήγορα!
- γ) Θα μπορούσατε να περιμένετε στην αίθουσα αναμονής;
- δ) Εδώ είναι γραφείο, δεν είναι αίθουσα αναμονής.

□ ε) Κύριε, μας εμποδίζετε στη δουλειά μας.

2.3.4. Ένας νέος καλεί ορισμένους καινούργιους φίλους στο πάρτι των γενεθλίων του. Να συνδέσετε τις απαντήσεις που δέχεται (στήλη Α) με το ύφος που εκφράζει καθεμιά (στήλη Β). Ένα στοιχείο της στήλης Β περισσεύει.

A	B
1. Μπα, βαριέμαι!	α) ευγενικό
2. Αυτό το Σάββατο; Αχ, κρίμα, θα πάμε σ' ένα γάμο.	β) φιλικό
3. Τυχεροί! Πάλι θα ξεφαντώσετε, ενώ εγώ έχω διάβασμα.	γ) ουδέτερο
4. Δυστυχώς, δεν θα μπορέσω.	δ) αγενές
5. Χλωμό το βλέπω. Έπειτα έχω προγραμματίσει άλλη έξοδο.	ε) χαριτωμένο
6. Χρόνια πολλά κι ευχαριστώ για την πρόσκληση. Δυστυχώς όμως μένεις μακριά.	στ) κομψό
	ζ) λαϊκό

2.4. Ερωτήσεις συνδυασμού αντικειμενικού τύπου και σύντομης απάντησης

2.4.1. Να βρείτε τις αντιστοιχίες ανάμεσα στα στοιχεία της στήλης Α με εκείνα της στήλης Β (ένα στοιχείο της στήλης Β περισσεύει). Να δικαιολογήσετε τις επιλογές σας βάσει του ύφους των προτάσεων της στήλης Α.

A	B

<p>1. Με απaráμιλλο θάρρος και αυταπάρνηση αφιέρωσε ολόκληρη τη ζωή του στην ανακούφιση του ανθρώπινου πόνου.</p>	<p>α) Συστατική επιστολή</p>
<p>2. Γλωσσομαθής, συνεργάσιμος και ταχύτατος στη λήψη των αποφάσεων.</p>	<p>β) Φιλική συζήτηση</p>
<p>3. Καλό παιδί και εντάζει τύπος μου φάνηκε από την αρχή.</p>	<p>γ) Πανηγυρικός λόγος</p>
<p>4. Η ανακαίνιση του σχολείου ολοκληρώθηκε έγκαιρα χάρη στην εποπτεία και προσωπική φροντίδα του διευθυντή.</p>	<p>δ) Ανακοίνωση</p>
<p>5. Οι απόφοιτοί μας ξεχωρίζουν για την κατάρτιση και τους τρόπους τους.</p>	<p>ε) Διαφημιστικό φυλλάδιο στ) Σχολική εφημερίδα</p>

Δικαιολόγηση

.....

.....

.....

.....

2.4.2. Να βρείτε ποιο από τα επίπεδα ύφους της στήλης Β (ένα περισσεύει) εκφράζει κάθε τμήμα του κειμένου της στήλης Α. Να δικαιολογήσετε τις επιλογές σας.

A ΚΕΙΜΕΝΟ	B ΕΠΙΠΕΔΑ ΥΦΟΥΣ
<p>1. <i>Αγαπητοί συμμαθητές και συμμαθήτριες, δεν θα σας κουράσω με μακροσκελείς ομιλίες. Μόλις χθες τελειώσαμε το βήσιμο των τάξεων.</i></p> <p>2. <i>Λοιπόν προσέξτε καλά, μην ξαναπιάσω κανέναν να λερώνει τους φρεσκοβαμμένους τοίχους, γιατί αλίμονό του!</i></p> <p>3. <i>Πρέπει επιτέλους να μάθουμε να σεβόμαστε την αισθητική και την καθαριότητα του χώρου όπου περνάμε ένα μέρος της ζωής μας.</i></p> <p>4. <i>Γιατί δε φτάνει που δε μας βοηθήσατε οι περισσότεροι, παρά κοιτάζατε σα χαζοί και ήσαστε και όλο κριτική από πάνω, αλλά είδα σήμερα κι έναν μαντράχαλο του Γ2 να πατάει με το ποδάρι του τον τοίχο.</i></p> <p>5. <i>Αυτά βλέπουν και οι μικροί της Α' και δικαιολογημένα κάνουν τα ίδια.</i></p> <p>6. <i>Ξέρω ότι είμαστε ζωνηρά αλλά καλά παιδιά και δεν χρειάζονται εκφοβισμοί και τιμωρίες. Με λίγη καλή διάθεση μπορούμε να διατηρήσουμε καθαρό και πολιτισμένο το χώρο που με τόσο κόπο ανακαινίσαμε.</i></p>	<p>α) επιεικές</p> <p>β) αγενές</p> <p>γ) υποκριτικό</p> <p>δ) αυστηρό</p> <p>ε) οικείο/ φιλικό</p> <p>στ) τυπικό</p> <p>ζ) απειλητικό</p>

Δικαιολόγηση

.....

.....

.....

.....

.....

3. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ

3.1. Ερωτήσεις ελεύθερης ανάπτυξης

3.1.1. Η γιαγιά έχει τη γνώμη ότι όλοι σε μια οικογένεια πρέπει να συμμετέχουν στις δουλειές του σπιτιού. Πώς συμβουλεύει

α) τα εγγόνια της (ένα αγόρι και ένα κορίτσι)

β) τη μητέρα τους για τη στάση που πρέπει να κρατήσει απέναντί τους;

3.1.2. Ένα σχολείο αναγκάζεται προσωρινά να λειτουργήσει με υπεράριθμα τμήματα μαθητών, επειδή οι υπάρχουσες αίθουσες δεν επαρκούν και οι νέες πρόκειται να παραδοθούν σε δύο μήνες. Πώς ο διευθυντής του σχολείου ενημερώνει για το πρόβλημα

α) τον δήμαρχο, που είναι υπεύθυνος για την ολοκλήρωση του έργου

β) τους γονείς και κηδεμόνες και

γ) τους μαθητές;

3.1.3. Πριν από τον κρίσιμο αγώνα μπάσκετ της Κυριακής μεταξύ δύο μεγάλων ομάδων ο προπονητής μιλά για τις προοπτικές της νίκης

α) στους παίκτες του,

β) στους παράγοντες της ομάδας,

γ) στα ΜΜΕ.

Να γράψετε τα αντίστοιχα κείμενα (έως 40 λέξεις το καθένα).

3.1.4. Ένας ηλικιωμένος κύριος συμβουλεύει διαδοχικά

α) έναν συνομήλικό του και

β) τον εγγονό του

να υιοθετήσουν τους κανόνες της υγιεινής ζωής. Να γράψετε τα αντίστοιχα κείμενα.

3.1.5. Μία υπάλληλος γραφείου αντιμετωπίζει μεγάλο φόρτο εργασίας. Πώς εκφράζει προφορικά το πρόβλημά της

α) στο κοινό που περιμένει να εξυπηρετηθεί,

- β) στον προϊστάμενο της υπηρεσίας της,
- γ) στον συνδικαλιστικό της σύλλογο;

3.2. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

3.2.1. Σε μια εργασία για το σπίτι στο μάθημα της Ιστορίας, όπου χρησιμοποιείτε κείμενα-πηγές, συναντάτε το ακόλουθο κείμενο. Ποιο είναι το περιεχόμενό του στην Κοινή Νεοελληνική;

Εις τα χίλια ουκτακόσια εικοσιέναν ισηκώστηκάσιν οι Μουραϊτηδοι στουμ Μουριάν εις τον πόδιν κατά πάνου στουν Ντούρκουν ντουβ βασιλλιάν, γιατί 'εν αμπούραινάσιν να βαστάζουν πλιον εις τα ζουλούμα κι εις την ντυραννίαν ντουν Ντουρκών, κι είπασι: «Για που θα λιφθιρουθούμουν, για που θα χαθούμουν αφ' της γης του προύσουπουν».

(Ιδίωμα του Λιβισιού της Λυκίας)

3.2.2. α) Ένας γιατρός σάς δίνει τις ακόλουθες συμβουλές. Πώς τις μεταφέρετε στους οικειούς σας σε πλάγιο και απροσχεδίαστο λόγο;

Να αποφεύγεις τα εστιατόρια των γρήγορων γευμάτων, ιδιαίτερα τα έτοιμα γεύματα με ζωικές τροφές αγνώστου προελεύσεως, παντός είδους τηγανητά, τα ζαχαρούχα αναψυκτικά και τα φαγητά με υψηλή περιεκτικότητα τεχνητών χρωστικών ουσιών και γενικά χημικών προσμείξεων.

β) Απευθύνετε την ακόλουθη έκκληση προφορικά στους συμμαθητές σας. Έπειτα μεταφέρετε το περιεχόμενο των λόγων σας στον πίνακα ανακοινώσεων του σχολείου. Να γράψετε το κείμενο αυτής της γραπτής σύστασης.

Βρε παιδιά, τι κατάσταση είναι αυτή, μη βρομίζετε τον τόπο! Να τα καλάθια των σκουπιδιών. Δεν είμαστε κανίβαλοι!

γ) Η ακόλουθη περίοδος προέρχεται από ομιλία ενός παιδοψυχολόγου στους γονείς των παιδιών ενός νηπιαγωγείου. Πώς αποδίδει αυτά τα λόγια μία μητέρα στη φίλη της που δε γνωρίζει πολλά από Ψυχολογία;

Η ζωγραφική αποκαλύπτει το υποσυνείδητο και προσφέρει εκφραστικές δυνατότητες στα παιδιά, ιδιαίτερα σ' εκείνα της προσχολικής και της πρώτης σχολικής ηλικίας.

δ) Στο μετεωρολογικό δελτίο ακούτε την ακόλουθη πρόγνωση. Πώς τη μεταφέρετε στη φίλη σας που δεν πρόλαβε να ακούσει και εκφράζει το σχετικό ενδιαφέρον, επειδή ετοιμάζεται για εκδρομή;

Για αύριο προβλέπεται αιθρία, αλλά τοπικά θα υπάρχουν νεφώσεις με πιθανότητα βροχής. Η θερμοκρασία θα σημειώσει σταδιακή πτώση.

3.3. Ερώτηση συνδυασμού σύντομης απάντησης και ελεύθερης ανάπτυξης

Αφού παρατηρήσετε το ακόλουθο σκίτσο, να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν.

- Σε ποιες περιστάσεις δεν θα μπορούσε ο μικρός της ιστορίας μας «να τα βγάλει πέρα με τέσσερις λέξεις»; Να αναφέρετε τουλάχιστον τρεις και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
- Ποιο είναι το ύφος της τελευταίας περιόδου σ' αυτό το σκίτσο (χιουμοριστικό, αυστηρό, σοβαρό, ειρωνικό κτλ.);
- Νομίζετε ότι το πρόβλημα που επισημαίνει ο σκιτσογράφος είναι υπαρκτό ανάμεσα στους συνομηλικούς σας ή και στα μικρότερα παιδιά; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Του Κώστα Μητρόπουλου

3.4. Ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου

3.4.1. Να βρείτε τις αντιστοιχίες ανάμεσα στους όρους της στήλης Α και στους ορισμούς της στήλης Β. (Ένας ορισμός δεν θα χρησιμοποιηθεί.)

A	B
α) Διάλεκτος	1. Κάθε φράση της ελληνικής γλώσσας που αποτελεί

β) <i>Ιδίωμα</i>	<p>ιδιαίτερη έκφραση με μεταφορική σημασία.</p> <p>2. Γεωγραφική γλωσσική διαφοροποίηση με έντονες αποκλίσεις από την Κοινή Νέα Ελληνική. Δεν είναι εύκολα κατανοητή από τους άλλους ομιλητές.</p>
γ) <i>Ιδιωτισμός</i>	<p>3. Μικρότερη διαφοροποίηση που δεν εμποδίζει την κατανόηση.</p>
δ) <i>Ιδιωματισμός</i>	<p>4. Ο ιδιαίτερος τρόπος ομιλίας κάθε ανθρώπου.</p> <p>5. Κάθε γλωσσικό στοιχείο ιδιώματος ή διαλέκτου.</p>

3.4.2. Να συμπληρώσετε κάθε κενό με την κατάλληλη λέξη από αυτές που δίνονται. (Μία λέξη θα χρησιμοποιηθεί τρεις φορές.)

ιδίωμα	ιδιωματισμός	ιδιωτισμός	διάλεκτος
--------	--------------	------------	-----------

..... ονομάζουμε μια γλωσσική ποικιλία διαδεδομένη σε μεγάλη έκταση που παρουσιάζει έντονες αποκλίσεις από την Κοινή Νεοελληνική, ενώ μια μικρότερη γλωσσική διαφοροποίηση που δεν εμποδίζει την κατανόηση από τους άλλους ομιλητές. Συχνά αποκαλούμε και μια ποικιλία της γλώσσας που έμεινε ακαλλιέργητη. είναι κάθε γλωσσικό στοιχείο (φωνητικό, γραμματικό, συντακτικό, λεξιλογικό) που είναι άγνωστο στην Κοινή Νεοελληνική, που λέγεται μόνο στη γλώσσα μας με μεταφορική συνήθως σημασία. και συναποτελούν και τροφοδοτούν την ελληνική γλώσσα.

3.4.3. Να γράψετε σε κάθε κατηγορία της στήλης Β τους αριθμούς των παραδειγμάτων της στήλης Α που αντιστοιχούν.

A	B
<p>1. <i>Σύντεκνε, σκουτελοβαρίσκω σου!</i></p> <p>2. <i>Πουρνό πουρνό ξεκίνησε</i></p>	

¹ Η φράση σημαίνει «Βράσανε τα κουκιά;» και προέρχεται από τα Μέγαρα.

<p>3. Την έδωσα το βιβλίο</p> <p>4. Κούνια που σε κούναγε</p> <p>5. Κάθεται σε αναμμένα κάρβουνα</p> <p>6. Έγινε καπνός</p> <p>7. Ω ουρανέ, μη βρέξεις πλιο και κάνε μου τη χάρη</p> <p>8. Θα φάει το κεφάλι του</p> <p>9. Βράκανε τα κουτσία;¹</p> <p>10. Ήβρε τ' αθάνατο νερό</p> <p>11. Τους έκανε τη ζωή ποδήλατο</p> <p>12. Σκοτώνεται στη δουλειά</p> <p>13. Κάθισε, μη κάθεται όρθιος</p> <p>14. Δεν είχε ανάκαρα να πάει παραπέρα</p> <p>15. Τον πήρανε μυρωδιά</p> <p>16. Αντέστε στα σπίτια σας</p> <p>17. Ξεραθήκαμε στα γέλια</p> <p>18. -Μας έφτακε, λέει το παιδί. -Περβάτα και δε μας φτάνει.</p> <p>19. Κοπανιά, πετάχτηκε από τη θέση του και πήγε και τον ήβρε</p> <p>20. Θα πάω να βρω τον Μάουκα, ...που έχει μες το τσούρμμο του νησιώτες Ναουσαιίοι, όλο λεβέντες νέοι.</p>	<p>α) Ιδιωματισμός</p> <p>β) Ιδιωτισμός</p>
--	---

3.4.4. Να αντιστοιχίσετε κάθε φράση της στήλης Α με τον ομιλητή -στη στήλη Β- ο οποίος είναι πιο πιθανό να τη χρησιμοποιήσει, ιδιαίτερα κατά την εργασία του (ένα στοιχείο της στήλης Β περισσεύει).

A ΦΡΑΣΕΙΣ	B ΠΙΘΑΝΟΙ ΟΜΙΛΗΤΕΣ
<p>1. Η ικανοποίηση του αιτήματος</p> <p>2. Η ανάκαμψη της οικονομίας</p> <p>3. Κάμψη του κορμού δεξιά</p>	<p>α) Καθηγητής φυσικής αγωγής</p> <p>β) Δήμαρχος</p>

4. Της αυγής το δροσάτο ύστερο αστέρι	γ) Συνδικαλιστής
5. Ο δρόμος της εγκράτειας και της αρετής	δ) Συντάκτης διαφημιστικών κειμένων
6. Παραλαβή νέων απορριματοφόρων και κάδων ανακύκλωσης	ε) Ιερωμένος
7. Το κηπάριο στην πρόσοψη	στ) Ποιητής
8. Αστραφτερή λάμψη, ονειρεμένη καθαριότητα	ζ Αρχιτέκτονας
9. Η εκφορά του λόγου, η μουσική των προτάσεων	η Πρωθυπουργός
	θ) Σκηνοθέτης θεάτρου
	ι) Αρτοποιός

3.5. Ερωτήσεις συνδυασμού αντικειμενικού τύπου και σύντομης απάντησης

3.5.1. Να επιβεβαιώσετε ή να απορρίψετε το περιεχόμενο των προτάσεων σημειώνοντας Χ στο αντίστοιχο πλαίσιο. Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας στις περιπτώσεις γ), ε) και ζ).

	Σωστό	Λάθος
α) Γεωγραφικές γλωσσικές ποικιλίες είναι οι μορφές που παίρνει η γλώσσα καθώς εξελίσσεται με την πάροδο του χρόνου.	☐	☐
β) Η πολυμορφία που παρουσιάζει μια γλώσσα αντικατοπτρίζει την κοινωνία ου τη χρησιμοποιεί.	☐	☐
γ) Η ύπαρξη πολλών διαλέκτων διασπά την ενότητα της γλώσσας και υποβαθμίζει την ποιότητά της.	☐	☐
δ) Η εμφάνιση των διαλέκτων και των ιδιωμάτων είναι αποτέλεσμα της καθημερινής επικοινωνίας και της στενής επαφής των μελών της γλωσσικής κοινότητας.	☐	☐
ε) Οι διάλεκτοι και τα ιδιώματα δεν έχουν ιδιαίτερη αξία, απλώς προσθέτουν άχρηστες λέξεις στο λεξιλόγιο μιας γλώσσας.	☐	☐
στ) Η επικράτηση της Κοινής Νεοελληνικής στα Μ.Μ.Ε. σήμερα περιορίζει τη χρήση των διαλέκτων και τείνει να τις εξαφανίσει.	☐	☐

- ζ) Δεν χρησιμοποιούνται ιδιωματικές λέξεις σε επίσημα έγγραφα.
- η) Οι διάλεκτοι και τα ιδιώματα διδάσκονται διεξοδικά στα σχολεία.

Δικαιολόγηση

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.5.2. Να βρείτε ποιο από τα επαγγέλματα της στήλης Β είναι πιθανό να ασκεί κάθε ομιλητής της στήλης Α. Ένα επάγγελμα της στήλης Β δεν θα χρησιμοποιηθεί. Ορισμένες από τις προτάσεις της στήλης Α θα μπορούσαν να αντιστοιχούν σε δύο από τα επαγγέλματα της στήλης Β. Να εντοπίσετε μία τέτοια περίπτωση και να δικαιολογήσετε την επιλογή σας.

A	B
1. Μείναμε αρόδο δυο εβδομάδες και περιμέναμε τη λάντζα να μας φέρει το ταχυδρομείο. 2. Αν η μητέρα σας κρατήσει την ψιλή κυριότητα του ακινήτου, τότε δεν μπορείτε να το πουλήσετε χωρίς τη συγκατάθεσή της. 3. Δεν πρέπει να ξεχνάμε πως ένα κύμα χαρακτηρίζεται	α) αυτοκινητιστής β) δικηγόρος

<p>από δύο αριθμούς: την ταχύτητα και το μήκος του.</p> <p>4. Οι πολλαπλές τομές σ' αυτή την αζονική τομογραφία εγκεφάλου εμφανίζουν συγκεντρώσεις ασβεστίου.</p> <p>5. Εδώ έχουμε μία αναπαράσταση της εσωτερικής αυλής του μεγάρου της Πύλου.</p> <p>6. Τα πολλά τεμάχια λίθων και ελεφαντόδοντου που βρίσκονται διεσπαρμένα σε διάφορα σημεία του ανακτόρου και των σπιτιών υποδηλώνουν ότι ένα τμήμα του ανθρώπινου δυναμικού ασχολήθηκε με την τέχνη του λιθοζόου ή του μικρογλύπτη.</p> <p>7. Πρέπει να εξακριβώσουμε από πού προέρχεται ο θόρυβος του κινητήρα στις χαμηλές στροφές και να βρούμε πού γίνεται διαρροή λαδιού.</p>	<p>γ) γιατρός</p> <p>δ) αρχιτέκτονας</p> <p>ε) αρχαιολόγος</p> <p>στ) ναυτικός</p> <p>ζ) φυσικός</p> <p>η) μαθηματικός</p>
--	--

Δικαιολόγηση

.....

.....

3.5.3. Να βρείτε ποιος και σε ποια περίπτωση είναι πιθανότερο να πει ή να γράψει τα ακόλουθα κείμενα, σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο. Να δικαιολογήσετε τις επιλογές σας.

A. Αυτό το μοντέλο εφοδιάστηκε με ανεξάρτητες αναρτήσεις μπρος και πίσω, ενώ τα άλλα αυτοκίνητα της κατηγορίας του αρκούνται σε πίσω άξονα με υστερούντες βραχίονες. Εξάλλου σημειώθηκαν εξαιρετικά επίπεδα πρόσφυσης στις γρήγορες στροφές και ικανοποιητική αποτελεσματικότητα στην απόσβεση των κραδασμών.

- α) Μαθητής της έκτης Δημοτικού που περιγράφει σε
 συμμαθητή του το καινούργιο αυτοκίνητο του πατέρα του,
- β) Η γιαγιά του μαθητή μιλώντας σε φίλη της που βλέπει
 φωτογραφία του αυτοκινήτου σε περιοδικό,
- γ) Ο μηχανολόγος πατέρας του σε συνάδελφό του
 την ώρα της εργασίας,

δ) Εκφωνητής σε ραδιοφωνική διαφήμιση.

Δικαιολόγηση

B. Μπαίνει, που λέτε, ξαφνικά στην επίθεση, σουτάρει προς τη σέντρα, του 'ρχεται πίσω η μπάλα, αυτός φεύγει μπροστά, ντριμπλάρει, ξανασουτάρει καρφί στο δοκάρι! Φοβερή φάση!

α) Αθλητικός συντάκτης σε κεντρικό τηλεοπτικό δελτίο ειδήσεων,

β) Ο ίδιος συντάκτης σε φιλική συζήτηση,

γ) Ο Γενικός Γραμματέας Αθλητισμού σε συνέντευξη τύπου,

δ) Δικηγόρος που υπερασπίζεται τον πελάτη του στο δικαστήριο.

Δικαιολόγηση

Γ) Είναι σομόν από ταφτά και οργαντίνα, με γιακαδάκι μπεμπέ, μανίκι φούσκα, και δαντελίτσα στο στρίφωμα.

α) Ένας πατέρας που περιγράφει στους φίλους του το φόρεμα που αγόρασε η κόρη του,

β) Ένας δημοσιογράφος σε γραπτή ανταπόκριση της ετήσιας δεξίωσης για την αποκατάσταση της Δημοκρατίας,

γ) Μία κυρία που συνομιλεί με μια συνάδελφό της στο γραφείο,

δ) Μία ποιήτρια στην τελευταία της ποιητική συλλογή.

Δικαιολόγηση

Δ) Από τις μέχρι τώρα κρατήσεις δωματίων στα ξενοδοχεία και θέσεων στα πάσης φύσεως συγκοινωνιακά μέσα από το εξωτερικό προς την Ελλάδα, αναμένεται ότι η τουριστική κίνηση της χώρας μας φέτος θα είναι ιδιαίτερος σημαντική. Οι αρμόδιες υπηρεσίες καταβάλλουν κάθε προσπάθεια, ώστε η προσφορά υπηρεσιών προς τους επισκέπτες της χώρας μας να είναι υψηλού επιπέδου.

- α) Αρμόδιος υπουργός σε δημοσιογράφο κατά τη διάρκεια συνέντευξης,
- β) Ιδιοκτήτρια ενοικιαζόμενων δωματίων προς συνάδελφό της σε φιλική τους συζήτηση,
- γ) Λιμενεργάτης προς συνάδελφό του κατά τη διάρκεια αναμονής πλοίου με τουρίστες,
- δ) Ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης σε επερώτησή του στη Βουλή.

Δικαιολόγηση

.....

4. ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

4.1. Ερωτήσεις ελεύθερης ανάπτυξης

4.1.1. Το δεκαπενταμελές συμβούλιο του σχολείου προτείνει μια φιλανθρωπική επίσκεψη των μαθητών σε ένα χωριό S.O.S. την περίοδο των Χριστουγέννων.

- A) Για την πραγματοποίηση της πρότασης αυτής χρειάζεται να γραφούν τα ακόλουθα κείμενα, ένα από τα οποία αναλαμβάνετε να συντάξετε:
 - α) η σχετική αίτηση με την οποία ζητάτε μέσω του διευθυντή του σχολείου άδεια από τον προϊστάμενο του οικείου Γραφείου Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης,
 - β) το πρακτικό της συνεδρίασης του δεκαπενταμελούς, όπου ελήφθη η σχετική απόφαση,
 - γ) η ανακοίνωση με την οποία καλείτε τους συμμαθητές να συμμετάσχουν στη συγκέντρωση χρημάτων και ειδών πρώτης ανάγκης,
 - δ) επιστολές (i) προς τον σύλλογο γονέων και κηδεμόνων των μαθητών του σχολείου και (ii) προς τους επιχειρηματίες της περιοχής για τη συνδρομή τους σ' αυτή την προσπάθεια,

- ε) το πρακτικό του δεκαπενταμελούς με τον τελικό απολογισμό της φιλανθρωπικής σας δραστηριότητας.
- Β) Πώς ανακοινώνετε προφορικά στους γονείς σας την απόφασή σας να συμμετάσχετε ενεργά σ' αυτή την πρωτοβουλία;
- Γ) Να γράψετε σ' ένα γράμμα προς έναν φίλο ή μία φίλη τις εμπειρίες και τα συναισθήματά σας από την οργάνωση και την πραγματοποίηση της επίσκεψης.

4.1.2. Το δεκαπενταμελές συμβούλιο προτείνει την έκδοση σχολικής εφημερίδας ή περιοδικού. Σάς αναθέτουν να συντάξετε ένα από τα ακόλουθα κείμενα:

- α) μία ανακοίνωση - πρόσκληση προς τους μαθητές με την οποία ζητείται η συνεργασία τους,
- β) το κείμενο της προκήρυξης του μειοδοτικού διαγωνισμού για την ανάδειξη του τυπογραφείου που θα αναλάβει την έκδοση,
- γ) το κείμενο της διαφήμισης της έκδοσης σε τοπικό ραδιοφωνικό σταθμό,
- δ) μία επιστολή - αίτηση προς το δημοτικό ή το κοινοτικό συμβούλιο για την ενίσχυση της έκδοσης.

4.1.3. Κατά τη διάρκεια της προηγούμενης σχολικής χρονιάς το σχολείο σας συμμετείχε σε ένα πρόγραμμα εκπαιδευτικών ανταλλαγών με ένα σχολείο από χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και φέτος αποφασίσατε να προβείτε στην αδελφοποίηση των δύο σχολείων. Να συνθέσετε ένα από τα ακόλουθα κείμενα:

- α) Μία επιστολή προς το σχολείο αυτό, με την οποία θα του γνωστοποιείτε την πρόθεσή σας (και η οποία αργότερα θα μεταφραστεί για να σταλεί).
- β) Μία ανακοίνωση στον πίνακα ανακοινώσεων, μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας.
- γ) Μία σύντομη είδηση στον τοπικό τύπο.

δ) Μία προσχεδιασμένη προφορική παρουσίαση των ενεργειών σας στον υπουργό Παιδείας, από τον οποίο θα ζητάτε, με την ευκαιρία, τη σύνδεση του σχολείου σας με το διαδίκτυο (internet), για την καλύτερη επικοινωνία με το σχολείο του εξωτερικού.

4.1.4. Ο σύλλογος των καθηγητών αποφάσισε τη συμμετοχή του σχολείου σε πρόγραμμα ανακύκλωσης χαρτιού, γυαλιού και αλουμινίου, υπολογίζοντας, φυσικά, στη δική σας συμμετοχή. Μία ομάδα μαθητών στους οποίους ανήκετε προθυμοποιήθηκαν να δραστηριοποιηθούν. Να γράψετε δύο από τα εξής κείμενα:

α) Ανακοίνωση του προγράμματος στους μαθητές.

β) Επιστολή - αίτηση προς τους καταστηματάρχες ή και επιχειρηματίες της περιοχής, για να προμηθεύσουν το σχολείο με τους απαραίτητους κάδους ως χορηγοί.

γ) Ενημερωτικά φυλλάδια για τους μαθητές και τους κατοίκους της περιοχής, σχετικά με την αναγκαιότητα και τα αποτελέσματα της ανακύκλωσης.

δ) Οδηγίες χρήσης των κάδων, για να επικολληθούν πάνω σ' αυτούς.

4.2. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

4.2.1. Βρίσκεστε σε ένα εστιατόριο και ακούτε ορισμένα λόγια από τη συζήτηση που διεξάγεται στο τραπέζι πίσω σας. Από τα ακόλουθα λεγόμενα τι συνάγετε σχετικά με την ηλικία, το επάγγελμα, το μορφωτικό επίπεδο του ομιλητή, καθώς και για τη σχέση του με τον συνομιλητή του;

Το σκέφτηκα, μη φοβάσαι. Πρέπει να σταματήσω τώρα που με βαστάνε ακόμα τα πόδια μου. Μπορείς πια να αναλάβεις τη δουλειά μόνος σου, στρωμένη είναι, δόξα τβ θεβ, δεν θα αντιμετωπίσεις τις δυσκολίες που είχα εγώ, όταν ξεκίνησα με δανεικά. Έχω βρει και ένα σπίτι στο νησί, να έχουμε όλοι την ησυχία μας. Στη μητέρα σου δεν το έχω πει ακόμη.

4.3. Ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου

4.3.1. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο.

Α) Το θεατρικό έργο που θα ανεβάσουμε διαδραματίζεται σε μια γειτονιά. Ο Γιώργος ανέλαβε να ζωγραφίσει τις προσόψεις των σπιτιών. Θα ασχοληθεί αποκλειστικά με τη(ν)

α) τοιχογραφία	☐	γ) σκηνογραφία,	☐
β) τοπιογραφία,
του έργου.	☐	δ) νωπογραφία	☐

Β) Τα γκράφιτι στους τοίχους του σχολείου μας είναι μια σύγχρονη μορφή

α) νωπογραφίας,	☐	γ) τοιχογραφίας,	☐
β) ακουαρέλας,	☐	δ) σκηνογραφίας.	☐

Γ) Αρκετοί συμμαθητές μας τα καταφέρνουν στο σχέδιο γι' αυτό στην εφημερίδα του σχολείου έχουμε αρκετές

α) ακουαρέλες,	☐	γ) τοπιογραφίες,	☐
β) θαλασσογραφίες,	☐	δ) γελοιογραφίες.	☐

Δ) Στο μάθημα των Καλλιτεχνικών συνειδητοποίησα μόλις προχθές ότι οι ζωγραφιές με νερομπογιές που φτιάχνω τόσα χρόνια είναι

α) νωπογραφίες,	☐	γ) ακουαρέλες,	☐
β) τοπιογραφίες,	☐	δ) θαλασσογραφίες.	☐

Ε) Μια δύσκολη τεχνική στην τοιχογραφία όπου ζωγραφίζουν πάνω στον υγρό ασβέστη, όσο αυτός διατηρεί την υγρασία ονομάζεται

α) τοπιογραφία,	☐	γ) θαλασσογραφία,	☐
β) ακουαρέλα,	☐	δ) νωπογραφία.	☐

4.3.2. Στις ακόλουθες προτάσεις οι υπογραμμισμένες λέξεις άλλοτε χρησιμοποιούνται σωστά και άλλοτε εσφαλμένα. Να σημειώσετε X στο αντίστοιχο πλαίσιο και στη συνέχεια να αντικαταστήσετε κάθε λανθασμένη λέξη με την αντίστοιχη σωστή.

Σωστό Λάθος

- α) Στις δημοπρασίες έργων τέχνης που γίνονται στο Λονδίνο οι ερασιτέχνες όλου του κόσμου σπεύδουν να αγοράσουν σπάνια δημιουργήματα.
-
- β) Οι Μέδικοι της Αναγέννησης ήταν δεξιότεχνες και χρηματοδότησαν πολλούς καλλιτέχνες της εποχής, για να μπορέσουν να φιλοτεχνήσουν τα έργα τους.
-
- γ) Παρά την ηλικία του ο νεαρός παίζει υπέροχα βιολί! Τον χαρακτηρίζουν ως τον νεότερο κομμοτέχνη της ορχήστρας.
-
- δ) Με ερασιτέχνες μόνο δεν είναι εφικτό να προχωρήσουν οι εργασίες, χρειάζονται ειδικευμένοι τεχνίτες.
-
- ε) Δεν έχει σπουδάσει αρχαιολογία, έχει όμως πολλές γνώσεις πάνω στην επιστήμη. Είναι ένας φιλότεχνος αρχαιολόγος.
-
- στ) Κάθε κόσμημα από τα χέρια του είναι προσεγμένο μέχρι την τελευταία λεπτομέρεια. Στη δουλειά του θεωρείται κομμοτέχνης.
-

4.3.3. Να συμπληρώσετε τα κενά των προτάσεων επιλέγοντας το κατάλληλο ουσιαστικό από αυτά που δίνονται στις παρενθέσεις :

- α) Οικονομική.....(συμβολή, ενίσχυση, προστασία) 200.000 δραχμών προσέφερε η κοινότητα στους πλημυροπαθείς.
- β) Τα έσοδα λειτουργίας του συλλόγου καλύπτονται από τις ετήσιες οικονομικές(ενισχύσεις, αρωγές, συνδρομές) των μελών του.
- γ) Χωρίς την κρατική (προστασία, υποστήριξη, συνδρομή) θα ήταν αδύνατον να ολοκληρωθεί το έργο.

- δ) Ανέλπιστα (συμβολή, επικουρία, συνδρομή) για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης της επιχείρησης αποτέλεσε η χορήγηση δανείου.
- ε) Η οικογένειά του τού πρόσφερε την αναγκαία ηθική (ενίσχυση, επικουρία, συμπαράσταση) στις δύσκολες στιγμές της ζωής του.
- στ) Η (συμβολή, αρωγή, ενίσχυση) των κατοίκων στην άμεση κατάσβεση της πυρκαγιάς ήταν καθοριστική.

4.3.4. Στις ακόλουθες προτάσεις να αντικαταστήσετε το ρήμα βοηθώ με το κατάλληλο συνώνυμο από αυτά που δίνονται στον πίνακα (ένα περισσεύει).

ενισχύω	παραστέκομαι	επικουρώ
εξυπηρετώ	υποστηρίζω	ωφελώ

- α) Οι συγγενείς και οι φίλοι τους βοήθησαν ολόψυχα στις δύσκολες στιγμές, γι' αυτό και αντιμετωπίζουν πάλι με αισιοδοξία τη ζωή.
- β) Εφόσον ο πατέρας του αρνήθηκε να τον βοηθήσει οικονομικά για να αγοράσει ένα μηχανάκι, εκείνος αποφάσισε να εργαστεί το καλοκαίρι για να εξοικονομήσει το ποσό.
- γ) Τι ταλαιπωρία! Ώρες πηγαينوερχόμουν από γραφείο σε γραφείο και κανείς υπάλληλος δεν μπόρεσε να με βοηθήσει.....
- δ) Είναι πολύ αγαπημένα αδέρφια. Ο μεγάλος πάντοτε βοηθά τον μικρότερο, όταν ο δεύτερος έχει προβλήματα με τους φίλους του.
- ε) Η εντατική προπόνηση την παραμονή του αγώνα δεν βοήθησε καθόλου την επίδοση της ομάδας.

4.4. Ερωτήσεις συνδυασμού αντικειμενικού τύπου και σύντομης απάντησης

4.4.1. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες δηλώσεις σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο και να δικαιολογήσετε τις επιλογές σας.

- A) Την αναγγελία ενός δελτίου θυέλλης:

α) λακωνική,	☐	γ) ενδιαφέρουσα,	☐
β) διαφωτιστική,	☐	δ) έκτακτη.	☐

Δικαιολόγηση

.....

.....

B) Τη ραδιοφωνική ανακοίνωση που ακούσατε: «Ο κ. Χ. Που παραθερίζει στη Σκιάθο παρακαλείται να επικοινωνήσει με τους οικείους του για οικογενειακή του υπόθεση.»:

α) διαφωτιστική,	☐	γ) επίσημη,	☐
β) επείγουσα,	☐	δ) ενδιαφέρουσα.	☐

Δικαιολόγηση

.....

.....

Γ) Τη δήλωση του υπουργού για την απόφαση της κυβέρνησης να αυξήσει την τιμή των εισιτηρίων στις αστικές συγκοινωνίες

α) ενδιαφέρουσα,	☐	γ) λακωνική,	☐
β) επίσημη,	☐	δ) έκτακτη.	☐

Δικαιολόγηση

.....

.....

Δ) Τη δήλωση ενός δημοφιλούς τραγουδιστή στα Μ.Μ.Ε.: «Σταματώ το τραγούδι!»:

α) διαφωτιστική,	☐	γ) λακωνική,	☐
β) επείγουσα,	☐	δ) επίσημη.	☐

Δικαιολόγηση

.....

.....

E) Την ανακοίνωση μιας εταιρείας αυτοκινήτων: «Οι κάτοχοι αυτοκινήτων μάρκας Χ, μοντέλου GTI, παραγωγής 1997 παρακαλούνται να επισκεφθούν την αντιπροσωπία μας με το αυτοκίνητό τους για δωρεάν επισκευή, επειδή έχει παρατηρηθεί κατασκευαστική βλάβη στο σύστημα διεύθυνσης των οχημάτων.»:

- α) ενδιαφέρουσα, γ) επίσημη,
 β) λακωνική, δ) διαφωτιστική.

Δικαιολόγηση

4.4.2. Να χαρακτηρίσετε κάθε κείμενο της στήλης Α ως προς το είδος του, χρησιμοποιώντας τα στοιχεία της στήλης Β (ένα από αυτά τα στοιχεία περισσεύει). Έπειτα να εξετάσετε αν ορισμένα κείμενα μπορούν να αντιστοιχούν σε δύο είδη της στήλης Β. Να εντοπίσετε μία τέτοια περίπτωση και να τη δικαιολογήσετε.

ΚΕΙΜΕΝΟ / ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ²	ΕΙΔΟΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ
<p>1. Δείτε τα σίριαλ που γίνονται διεθνή μπεστ σέλλερ. Για να Σαγηνεύσουν ταυτόχρονα χριστιανούς και μουσουλμάνους, φτωχούς και πλούσιους, αναλόβητους και πτυχιούχους, μικρούς και μεγάλους, άνδρες και γυναίκες, δεν έχουν ίχνοσ ηθικής, παράδοσης, φιλοσοφίας, ιστορικής μνήμης, έχουν μόνο διάφορα απροσδόκητα, για να συντηρούν το ενδιαφέρον.</p> <p>2. Αντίθετα από ό,τι πιστεύει ο κόσμος, οι μικροοργανισμοί δεν «ψοφούν» από το κρύο, γι' αυτό έχουμε περισσότερες ιώσεις κατά τη διάρκεια του χειμώνα. Το ίδιο συμβαίνει και μέσα στα ψυγεία. Τα βακτηρίδια και άλλοι επιβλαβείς για τον άνθρωπο μικροοργανισμοί Δεν σκοτώνονται με τη μεγάλη ψύξη. Απλώς επιβραδύνεται ο μεταβολισμός τους.</p> <p>3. Έχουμε κάτι στα μέτρα σας. Ξέρουμε ακριβώς τι θέλετε. Μια οθόνη με όλα τα πλεονεκτήματα των «μεγάλων ιντσών», αλλά με πολύ μικρότερον όγκο και γαιηπότερο κόστος</p>	<p>α) αθλητικού σχολιασμού</p> <p>β) αποδεικτικό</p> <p>γ) αφηγηματικό</p> <p>δ) διαφημιστικό</p> <p>ε) επιστημονικό</p>

² Το κείμενο 1) προέρχεται από επιφυλλίδα του Κ. Γεωργουσόπουλου στον ημερήσιο τύπο και είναι ελαφρά συντομευμένο. Το κείμενο 2) προέρχεται από άρθρο του Α. Γαλδαδά στον εβδομαδιαίο τύπο. Το κείμενο 4) ανήκει στο βιβλίο του J. Boardman *Αρχαία Ελληνική τέχνη*, εκδ. Υποδομή, Αθήνα 1979, σ. 126. Το κείμενο 5) είναι του Ν. Καζαντζάκη - από τον Καπετάν Μιγάλη-, το κείμενο 6) προέρχεται από το βιβλίο του R. Drews *Η έλευση των Ελλήνων*, εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα 1997, σ. 206. Το κείμενο 8) είναι από το βιβλίο του Α. S. Neil *Θεωρία και πράξη της αντιαυταρχικής εκπαίδευσης*, εκδ. Μπουκουμάνη, Αθήνα 1972, σ. 13. Το κείμενο 10) είναι του Ε. Παπανούτσου από το βιβλίο *Πρακτική Φιλοσοφία*. Τα υπόλοιπα κείμενα είναι «κατασκευασμένα» για τις ανάγκες της άσκησης.

<p>με πολύ μικρότερον όγκο και χαμηλότερο κόστος.</p> <p>4. Ο ντόπιος ασβεστόλιθος με τον οποίο χτίστηκε ο ναός του Δία στην Ολυμπία ήταν καλυμμένος με μια στρώση γύψου. Η οροφή πάντως και τα γλυπτά έγιναν από εξαιρετικό παριανό μάρμαρο.</p> <p>5. Ανέβαινε, κατέβαινε, βούλιαζε μέσα του η Κρήτη. Δεν ήταν νησί· ήταν ένα θηρίο που κείτονταν στη θάλασσα· ήταν η Γοργόνα, η αδερφή του Μεγαλέξαντρου, που θρηνούσε και φουρτούνιαζε το Πέλαγο.</p> <p>6. Η ιδέα πως κάποιος μπορούσε να μεταφέρει άλογα με πλοία το 1.600 π.Χ. ίσως φανεί παράλογη, αλλά προφανώς αυτό ακριβώς έγινε. Αργότερα, την εποχή του Ομήρου, το κοινό του δεν δυσκολευόταν καθόλου να φαντάζεται τους αχαιούς ήρωες να μεταφέρουν τ' άλογά τους στην Τροία.</p> <p>7. Είμαστε αποφασισμένοι να μην υποχωρήσουμε στη διεκδίκηση των δίκαιων αιτημάτων μας.</p> <p>8. Σ' ένα από τα έργα μας, που παιζόταν από πολύ μικρά παιδιά, παρουσιάζόταν μια σκηνή, στην οποία μια συντροφιά δειπνούσε. Το γεγονός ότι είχαν σερβιριστεί αληθινά φαγητά στη σκηνή στοίχισε αρκετό χρόνο και κόπο στον υποβολέα μέχρι να επαναφέρει τα παιδιά στη συνέχιση της παράστασης· είχαν ολότελα ξεχάσει το κοινό που τους παρακολουθούσε και έτρωγαν ό,τι υπήρχε στο πιάτο.</p> <p>9. Οφείλουμε στα παιδιά μας μια καλύτερη εκπαίδευση, τους οφείλουμε το δικαίωμα στην εργασία, τους οφείλουμε μια πιο ισχυρή οικονομία, αλλά και μια δικαιότερη κοινωνία και μια πιο γνήσια δημοκρατία.</p> <p>10. Τι είναι η φιλία; «Εύνοια» φυσικά -λέγει ο Αριστοτέλης- να έχεις δηλαδή καλές διαθέσεις απέναντι σ' έναν άνθρωπο, να επιζητείς τη συντροφιά του, να θέλεις την ευτυχία του.</p> <p>11. Τα παιδιά που έχουν γεννηθεί τα τελευταία 10-20 χρόνια έχουν μεγαλώσει χρησιμοποιώντας τηλεόραση και υπολογιστές. Άρα αυτά τα τεχνολογικά επιτεύγματα ανήκουν στον κόσμο τους.</p>	<p>στ) ιστορικό</p> <p>ζ) κριτικό</p> <p>η) λογοτεχνικό</p> <p>θ) περιγραφικό</p> <p>ι) πολιτικό / ρητορικό</p> <p>ια) συνδικαλιστικό</p> <p>ιβ) φιλοσοφικό</p>
---	---

Δικαιολόγηση

.....

.....

.....

5. Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ Η ΠΕΙΘΩ
Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑ
Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ Η ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ

5.1. Ερωτήσεις ελεύθερης ανάπτυξης

5.1.1. Υποθέστε ότι συμμετέχετε σε μία τηλεοπτική συζήτηση, ως εκπρόσωπος του μαθητικού κόσμου, με θέμα τη σχέση των νέων με την τηλεόραση και γενικά τα μέσα επικοινωνίας. Να αναπτύξετε σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο και σε δύο παραγράφους με αιτιολόγηση και με υλικό (πληροφορίες, συλλογισμούς) από το κείμενο του Μ. Πλωρίτη (Έκφραση-Έκθεση σσ 136-138) την άποψη που εκφράζεται στο κείμενο κατά την οποία

Η υπερτελειοποίηση των μέσων επικοινωνίας αποτελεί ταυτόχρονα μια υπόσχεση ελευθερίας και μια απειλή καινούργιας δουλείας.

5.1.2. Χρησιμοποιώντας στοιχεία (: πληροφορίες, συλλογισμούς, παραδείγματα) από τα κείμενα των σελίδων 143-145 τους Α΄ τεύχους της Έκφρασης-Έκθεσης να συνθέσετε δύο παραγράφους υποστηρίζοντας ότι

Ο αναλφαβητισμός είναι πρόβλημα κοινωνικό, πολιτικό, πολιτιστικό και οικονομικό.

Το κείμενό σας πρόκειται να δημοσιευθεί στην τοπική εφημερίδα που ανακοινώνει την ίδρυση βραδινών τμημάτων γλωσσικής διδασκαλίας στο Δήμο ή στην Κοινότητα όπου ανήκετε.

5.2. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

5.2.1. Να διαβάσετε το ακόλουθο κείμενο και να απαντήσετε στις ερωτήσεις που έπονται σχετικά με τη λογική δομή και τη νοηματική οργάνωσή του.

Η επίδραση της τηλεόρασης

Οι σχέσεις των παιδιών και των νέων με την τηλεόραση προκαλούν συχνά μεγάλη ανησυχία σε γονείς και εκπαιδευτικούς. Ωστόσο, είναι μάλλον υπερβολικό να αποδίδονται όλα τα στραβά της εποχής στο τηλεοπτικό μέσον.

Όπως όλοι γνωρίζουμε, η τηλεόραση κατηγορείται -και μάλιστα με έντονο φανατισμό, όταν πρόκειται για τα παιδιά- ότι καταστρέφει τη φαντασία, προκαλεί τη βία, υποσκάπτει την οικογενειακή ζωή, εμποδίζει την ανθρώπινη επικοινωνία και πολλά άλλα. Η τηλεόραση είναι αυτό το μαγικό κουτί που τα καθηλώνει, τα εμποδίζει να αναπτύξουν άλλες χρήσιμες δραστηριότητες και, κυρίως, να ασχοληθούν με τα μαθήματά τους, να «ανοίξουν και κανένα βιβλίο».

Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια η άγωνα αντιπαράθεση τηλεόρασης-βιβλίου τείνει να εγκαταλειφθεί. Γενική είναι η τάση παραδοχής ότι κάθε μέσον έχει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, τις ιδιαίτερες λειτουργίες του, εξυπηρετεί διαφορετικούς σκοπούς και καλλιεργεί διαφορετικές δεξιότητες. με αυτή την έννοια, θα ήταν προτιμότερο να αναζητήσουμε αλλού ερμηνείες για το πώς συμβαίνει η πλειονότητα (50-60%) των παιδιών από όλα τα κοινωνικά στρώματα να μη διαβάσει κανένα εξωσχολικό βιβλίο στον ελεύθερο χρόνο. Είναι πράγματι απορίας άξιο, αν αναλογιστούμε ότι το βιβλίο αποτελεί το κυριότερο και σχεδόν αποκλειστικό μέσον γνώσεων και πληροφοριών στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Είναι πράγματι απορίας άξιο το γεγονός ότι οι περισσότεροι νέοι δεν γνωρίζουν την πρακτική της ανάγνωσης παρά μόνο στο πλαίσιο των κανόνων που επιβάλλει το σχολείο και, βεβαίως, δεν καταλαβαίνουν τι σημαίνει «απόλαυση του κειμένου». Το εκπαιδευτικό σύστημα αποτυγχάνει συνολικά και συστηματικά να καλλιεργήσει μια ουσιαστική επιθυμία για το διάβασμα που να συνοδεύει ως αυθόρμητη επιλογή τα άτομα στην εκτός σχολείου ζωή τους.

Είναι απλοϊκό να πιστεύουμε ότι η τηλεόραση είναι υπεύθυνη γι' αυτό το φαινόμενο. Και τούτο επειδή ποτέ στην ιστορία δεν κυκλοφόρησαν τόσα πολλά βιβλία, όπως επίσης ποτέ στην ιστορία ο σχολικός θεσμός δεν υπήρξε ισχυρότερος και μαζικότερος από ό,τι στην εποχή της τηλεόρασης. Συνεπώς, πρέπει να ασχοληθούμε με τα βαθύτερα εκείνα αίτια που οδηγούν στην απόρριψη του βιβλίου από μια μεγάλη μερίδα των παιδιών αντί να περιοριζόμαστε στην ανακάλυψη «αποδιοπομπαίων τράγων».

(Κείμενο της Αλεξάνδρας Κορωναίου από τον εβδομαδιαίο τύπο, συντομευμένο και ελαφρά διασκευασμένο)

- α) Ποια είναι η θέση-απόφαση της συντάκτριας; Σε ποιο / ποια σημεία του κειμένου την προβάλλει;
- β) Πώς διευκρινίζει / επεξηγεί αυτή τη θέση;
- γ) Με ποια στοιχεία (: πληροφορίες, δεδομένα, συλλογισμούς) αιτιολογεί τη θέση;
- δ) Σε ποιο συμπέρασμα καταλήγει;

5.2.2. Να συμπληρώσετε τα ελλείποντα τμήματα των ακόλουθων επιχειρημάτων / συλλογισμών.

- A) α) Ο Θαλής, ο Ηράκλειτος και ο Πυθαγόρας είναι Ίωνες φιλόσοφοι.
- β) Οι Ίωνες φιλόσοφοι είναι Προσωκρατικοί.
- γ).....

- B) α) Η πίεση χρόνου οδηγεί σε άγχος και επιθετική συμπεριφορά.
- β) Οι κάτοικοι των μεγάλων πόλεων ζουν υπό πίεση χρόνου.
- γ).....

- Γ) α) Οι περισσότεροι επιμελείς μαθητές εισάγονται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

β)

- γ) Η Μαρία είναι πιθανό να εισαχθεί στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

- Δ) α)

β) Η Ελένη παίρνει συχνά ηρεμιστικά χάπια.

γ) Άρα η Ελένη είναι πιθανό να εθιστεί στα ηρεμιστικά χάπια που παίρνει συχνά.

Ε) α) Ο γιος του γείτονά μας τραυματίστηκε χθες οδηγώντας μηχανάκι απρόσεκτα και χωρίς κράνος.

β) Ο αδελφός μου οδηγεί μηχανάκι απρόσεκτα και χωρίς κράνος.

γ)

5.3. Ερώτηση αντικειμενικού τύπου

Να βρείτε τις αντιστοιχίες ανάμεσα στους συλλογισμούς της στήλης Α και στους όρους της στήλης Β.

A ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΙ	B ΕΙΔΟΣ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΥ
1. Αυτός ο σκηνοθέτης διαλέγει καλούς ηθοποιούς. Η Μαρία συμμετέχει στην παράστασή του, άρα είναι καλή ηθοποιός. 2. Ο νέος διευθυντής έχει απαρχαιωμένες ιδέες. Είναι ηλικιωμένος. Όλοι οι ηλικιωμένοι έχουν απαρχαιωμένες ιδέες. 3. Οι γλωσσομαθείς έχουν μεγάλη πιθανότητα να βρουν δουλειά. Ο Νίκος είναι γλωσσομαθής. Άρα έχει μεγάλη πιθανότητα να βρει δουλειά. 4. Οι χώρες με μεγάλα ποσοστά αναλφάβητων δεν αναπτύσσονται οικονομικά. Οι περισσότερες αφρικανικές χώρες έχουν μεγάλα ποσοστά αναλφάβητων. Αυτές οι χώρες δεν αναπτύσσονται οικονομικά.	α) Παραγωγικός (από το γενικό στο ειδικό) β) Επαγωγικός (από το ειδικό στο γενικό) γ) Αναλογικός (από το ειδικό στο ειδικό)

5.4. Ερώτηση συνδυασμού αντικειμενικού τύπου και σύντομης απάντησης

Να επιβεβαιώσετε να απορρίψετε το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων, σημειώνοντας Χ στο αντίστοιχο πλαίσιο. Έπειτα να διορθώσετε τις προτάσεις που θεωρείτε λανθασμένες.

	Σωστό	Λάθος
α) Για να υποστηρίξεις μια άποψη δεν χρειάζεται να την αιτιολογήσεις, αλλά να συγκινήσεις και να εντυπωσιάσεις τους ακροατές.	☐	☐
β) Τα παραδείγματα, οι συλλογισμοί και τα επιχειρήματα μπορούν να λέγονται ή να γράφονται με τη διατύπωση και τη σειρά που μάς έρχεται στο νου.	☐	☐
γ) Ένας καθηγητής και ένας μαθητής χρειάζονται τους ίδιους κανόνες οργάνωσης του λόγου, όταν υποστηρίζουν τις απόψεις τους.	☐	☐
δ) Για να είναι πειστικό ένα κείμενο επιχειρημάτων, πρέπει να εκφωνείται χωρίς καμία χειρονομία ή διακύμανση της φωνής.	☐	☐
ε) Διάταξη του κειμένου επιχειρημάτων σημαίνει οργάνωση του κειμένου.	☐	☐
στ) Η τέχνη να πείθεις για τις απόψεις σου άρχισε να μελετάται πριν από λίγα χρόνια.	☐	☐

Δικαιολόγηση

.....

.....

.....

.....

.....

Ο ΛΟΓΟΣ

6. ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

6.1. Ερώτηση σύντομης απάντησης

Να συμπληρώσετε τον ακόλουθο πίνακα αναφέροντας πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του γραπτού και του προφορικού λόγου.

	ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ	ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΠΛΕΟΝΕ- ΚΤΗΜΑΤΑ	1. Μπορείς να ζητήσεις εξηγήσεις από τον ομιλητή για τα λεγόμενά του τη στιγμή της ομιλίας του. 2. 3.	1. Μπορείς να επιστρέψεις στο κείμενο όσες φορές θέλεις ή χρειάζεται. 2. 3.
ΜΕΙΟΝΕ- ΚΤΗΜΑΤΑ	1. Όταν είναι εντελώς αυθόρμητος μπορεί να έχει ανακρίβειες, υπερβολές και ελλείψεις. 2. 3.	1. Δεν μπορείς να ζητήσεις διευκρινίσεις από τον συγγραφέα για τα γραφόμενά του, ενώ διαβάζεις. 2. 3.

6.2. Ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου

6.2.1. Να σημειώσετε δίπλα στο κάθε είδος λόγου στη στήλη Α τα γράμματα της στήλης Β που αντιστοιχούν.

Α	Β
Προφορικός λόγος	α) Χρησιμοποιεί κυρίως υποτακτική σύνδεση. β) Είναι αναλυτικότερος και λιγότερο ανακριβής. γ) Παρουσιάζει ελλειπτικές προτάσεις και φράσεις ανολοκλήρωτες. δ) Έχει φροντισμένη σύνταξη ε) Χρησιμοποιεί συνήθως παρατακτική σύνδεση. στ) Είναι εφήμερος και δεν μπορεί να συγκρατηθεί αναλλοίωτος στη μνήμη
Γραπτός λόγος	ζ) Είναι επιμελημένος και συνήθως προσχεδιασμένος. η) Συνοδεύεται και από άλλα γνωρίσματα της ομιλίας παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά. θ) Παρουσιάζει επεξεργασμένο λεξιλόγιο. ι) Παρουσιάζει προχειρότητα στην έκφραση.

6.2.2. Να επιβεβαιώσετε ή να απορρίψετε το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο.

	Σωστό	Λάθος
α) Ο προφορικός λόγος είναι κατώτερος από τον γραπτό.	☐	☐
β) Στον προφορικό λόγο συχνά διορθώνουμε την έκφρασή μας τη στιγμή που μιλάμε.	☐	☐
γ) Ο προφορικός λόγος απαιτεί πυκνότητα νοημάτων. ☐	☐	☐
δ) Στον γραπτό λόγο υπάρχει μεγαλύτερη ποικιλία και αριθμός συνδετικών και μεταβατικών λέξεων.	☐	☐
ε) Μία ομιλία στη γιορτή της 25ης Μαρτίου είναι παράδειγμα προσχεδιασμένου προφορικού λόγου.	☐	☐

7. Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ

7.1. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

7.1.1. Ας υποθέσουμε ότι στην ωριαία συνεδρίαση του τμήματός σας παρατηρήθηκε το φαινόμενο να μιλούν ταυτόχρονα πολλοί ομιλητές. Να

γράψετε μία παράγραφο, τονίζοντας τις συνέπειες αυτής της συμπεριφοράς στην αποτυχία του διαλόγου.

7.1.2. Κάθε φορά που προσπαθείτε να εκφράσετε τη γνώμη σας, σε ένα συγκεκριμένο πρόσωπο, αντιμετωπίζεστε με ειρωνεία. Προσπαθήστε να δείξετε σε μία παράγραφο πώς αυτή η στάση δεν ευνοεί το διάλογο μεταξύ σας.

7.1.3. Ένας ηλικιωμένος συγγενής σας ακούει πάντοτε με προσοχή τη γνώμη σας, χωρίς να σας διακόπτει. Να δείξετε σε μία παράγραφο κατά πόσο η στάση του αυτή διευκολύνει τη μεταξύ σας επικοινωνία.

7.1.4. Έχετε διαπιστώσει ότι, όταν συζητάτε με ένα συγκεκριμένο φίλο σας, σχεδόν πάντοτε συμφωνείτε μεταξύ σας. Προσπαθήστε να επισημάνετε τα αίτια της επιτυχίας του διαλόγου σας, σε μία παράγραφο.

7.1.5. Να δώσετε ένα παράδειγμα σύντομου διαλόγου (ερώτηση - απάντηση), όπου θα παρέχονται ανεπαρκείς πληροφορίες.

7.1.6. Να δώσετε ένα παράδειγμα σύντομου επιτυχημένου διαλόγου.

7.1.7. Να δώσετε ένα παράδειγμα σύντομου αποτυχημένου διαλόγου.

7.1.8. Αφού επιλέξετε δύο από τις παρακάτω ερωτήσεις, να δώσετε σε κάθε περίπτωση μία απάντηση που να περιέχει σκόπιμη ασάφεια.

- Πώς τα πήγες, σήμερα, στα Μαθηματικά;
- Τι δουλειά κάνει ο πατέρας σου;
- Θα είσαι στο σπίτι το απόγευμα;
- Ποιο παιδί έριξε τη μπάλα κι έσπασε το τζάμι;
- Στοίχισε ακριβά το καινούριο σας αυτοκίνητο;
- Να περάσω από το γραφείο σας, αύριο, για να συζητήσουμε;
- Πότε, επιτέλους, θα μας επισκεφθείτε;

7.1.9. Αφού επιλέξετε μία από τις παρακάτω ερωτήσεις, να δώσετε: α) μία απάντηση που να επιτυγχάνει την επικοινωνία και β) μία που να τη διακόπτει.

- Ποια τμήματα θα επισκεφθούν, αύριο, το Μουσείο;

- Ποιος από τους τρεις άρχισε πρώτος τη φασαρία;
- Με ποιο μέσο θα πάτε στη Θεσσαλονίκη;
- Πόσο καιρό θα μείνετε στο Παρίσι;
- Σε ποιο θέατρο θα ανεβάσουν την «Ειρήνη» του Αριστοφάνη;

7.1.10. Να γράψετε μία ερώτηση για κάθε απάντηση από τις παρακάτω και να επισημάνετε σε ποιους διαλόγους διαταράσσεται η επικοινωνία:

- α - Αύριο, το μεσημέρι
- β - Ίσως
- γ - Πιθανόν
- δ - Αρίστευσε!
- ε - Στη Σαντορίνη
- στ - Κάποιο πρόβλημα
- ζ - Έτσι κι έτσι

7.1.11. Να αναφέρετε ονομαστικά τις ιδιότητες που πρέπει να έχει ένας διάλογος, για να διεξάγεται με επιτυχία.

7.1.12. Συμπληρώστε τα κενά στο διάλογο με δικές σας προτάσεις, ώστε να δημιουργηθεί μια ιστορία χιουμοριστική:

- Χάλασε πια ο κόσμος, κυρία Μαρία μου!
-
- Δεν έμαθες;
-
- Ότι

- Σοβαρά; Μη μου το λες!
-
- Και τώρα τι θα γίνει;

7.1.13. Πώς πρέπει να λειτουργήσουν πομπός και δέκτης, ώστε να επιτύχουν την αμοιβαία επικοινωνία;

7.1.14. Με ποιους τρόπους ο συγγραφέας σε ένα λογοτεχνικό κείμενο μπορεί να αποδώσει το λόγο των ηρώων του;

7.1.15. Ποια στοιχεία χρησιμοποιεί ο συγγραφέας προκειμένου να αποδώσει με φυσικότητα το λόγο των ηρώων του; Σχολιάστε τα.

7.1.16. Για ποιο λόγο σε ένα θεατρικό κείμενο σχεδόν παραλείπονται τα παραγλωσσικά και τα εξωγλωσσικά στοιχεία της ομιλίας;

7.1.17. Προσπαθήστε να προσδιορίσετε με ακρίβεια τις υποκειμενικές προϋποθέσεις που πρέπει να τηρηθούν, ώστε ένας διάλογος να επιτύχει το στόχο του. (Να χρησιμοποιήσετε 100 - 120 λέξεις).

7.2. Ερωτήσεις ελεύθερης ανάπτυξης

7.2.1. Ο πεζόδρομος της γειτονιάς σας έχει μετατραπεί σε χώρο στάθμευσης αυτοκινήτων. Γράψτε ένα φανταστικό διάλογο, όπου οι δύο πλευρές, κάτοχοι Ι.Χ. και παιδιά, συγκρούονται. Τέλος, απευθυνθείτε με επιστολή προς το Δημοτικό Συμβούλιο εκθέτοντας τις απόψεις σας, για να παραμείνει ο χώρος ελεύθερος.

7.2.2. Ο δρόμος που περνάει έξω από το σχολείο σας είναι ταχείας κυκλοφορίας. Στην παρέμβασή σου σε συζήτηση γονέων, μαθητών, καθηγητών, προσπάθησε να δώσεις επαρκείς πληροφορίες για τους κινδύνους που διατρέχουν οι μαθητές.

7.2.3. Το Δεκαπενταμελές Μαθητικό Συμβούλιο του Λυκείου σας θέλει να διοργανώσει μια εκδήλωση, το Σαββατόβραδο, μέσα στο σχολείο. Ο Λυκειάρχης διατηρεί επιφυλάξεις. Γράψτε το μεταξύ τους διάλογο, όπου θα γίνεται φανερό ότι ο Λυκειάρχης προσπαθεί να μονοπωλήσει το λόγο.

7.2.4. Τον τελευταίο καιρό δημιουργήθηκε μια παρεξήγηση με κάποιο φίλο σας. Να γράψετε ένα διάλογο, με τον οποίο θα προσπαθείτε να αποκαταστήσετε τις διαπροσωπικές σας σχέσεις, παραδεχόμενοι με ειλικρίνεια τα σφάλματά σας.

7.2.5. Ένας συμμαθητής σας εκφράζει συχνά ρατσιστικές αντιλήψεις. Κάθε συνομιλία μαζί του καταλήγει σε σύγκρουση. Γράψτε ένα διάλογο, όπου θα προσπαθείτε να τον αντικρούσετε διατηρώντας παράλληλα την αυτοκυριαρχία σας.

7.2.6. Ένας συγγενής σας είναι πολύ ισχυρογνώμων, όταν υποστηρίζει ότι οι νέοι σήμερα δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα, γιατί τα βρίσκουν όλα έτοιμα. Γράψτε ένα διάλογο μαζί του, όπου θα προσπαθείτε να τον πείσετε με ευγένεια να αλλάξει γνώμη.

7.2.7. Δυο επιβάτες τσακώνονται στο λεωφορείο. Αφηγηθείτε τον υποτιθέμενο μεταξύ τους διάλογο, προσπαθώντας να αποδώσετε τα εξωγλωσσικά και τα παραγλωσσικά στοιχεία της ομιλίας τους.

7.2.8. Να δώσετε ένα παράδειγμα αποτυχημένου διαλόγου ανάμεσα σε δύο φίλους επιλέγοντας ένα από τα παρακάτω θέματα: α) το είδος της μουσικής που προτιμούν, β) την αθλητική τους ομάδα, γ) κάτι άλλο παρεμφερές. Έπειτα, να επισημάνετε σε μία παράγραφο τους λόγους της αποτυχίας του.

7.2.9. Συχνά οι νέοι παραπονούνται για την αδυναμία επικοινωνίας με τους γονείς τους που οφείλεται στην απουσία δημιουργικού διαλόγου ανάμεσά τους. Να εκθέσετε τις απόψεις σας για τους λόγους που, κατά τη γνώμη σας, προκαλούν αυτό το πρόβλημα και τους τρόπους που μπορεί να αντιμετωπιστεί απευθυνόμενος με γράμμα σας προς ένα φίλο/η που αντιμετωπίζει παρόμοια κατάσταση με τους γονείς του/της.

7.2.10. Στο σύγχρονο εκπαιδευτικό σύστημα η διδασκαλία πρέπει να στηρίζεται κυρίως στο διάλογο. Σε σχετικό ερώτημα δημοσιογράφου νεανικού περιοδικού εκθέτετε τις εμπειρίες σας από τις μέχρι σήμερα μεθόδους διδασκαλίας που αντιμετωπίσατε και προτείνετε τρόπους για την αποτελεσματική χρήση του διαλόγου στη διδακτική πράξη.

7.2.11. Με αφορμή μια διένεξη που είχατε με κάποιον/α φίλο/η σας του εκθέτετε σε γράμμα τις απόψεις σας για τους λόγους που καθιστούν ένα διάλογο αναποτελεσματικό και προτείνετε τρόπους με τους οποίους μπορεί να αποφευχθεί ένα τέτοιο ενδεχόμενο.

7.2.12. Ένα περιοδικό ασχολούμενο με τα προβλήματα στις οικογενειακές σχέσεις διερευνά ειδικότερα και διεξοδικότερα τις συνέπειες της απουσίας επικοινωνιακού διαλόγου στη σχέση γονέων και εφήβων, τόσο για τους ίδιους, όσο και για την ομαλή ζωή ολόκληρης της οικογένειας. Για το σκοπό αυτό καλεί τους εφήβους να συνδράμουν στην έρευνα αυτή αποστέλλοντας κείμενά τους, τεσσάρων - πέντε παραγράφων, στα οποία να εκθέτουν σε πλάγιο λόγο τις σκέψεις τους για το ζήτημα αυτό.

7.2.13. Συμμετέχοντας ως ομιλητές σε εκδήλωση του δήμου σχετική με τα προβλήματα που δημιουργεί η αθρόα εισροή αλλοδαπών στην ελληνική κοινωνία, να εκθέσετε τις απόψεις σας για τη συμβολή του διαλόγου στην επίλυση αυτών των προβλημάτων και γενικότερα στη προσέγγιση και συνεργασία των λαών μεταξύ τους.

7.2.14. Παίρνοντας αφορμή από την παρακολούθηση μιας τηλεοπτικής συζήτησης στην οποία διαπιστώσατε επίφαση διαλόγου, να αποστείλετε ένα κείμενο στον εν λόγω τηλεοπτικό σταθμό, όπου με νηφαλιότητα να εκθέτετε τις απόψεις σας για τους λόγους που οδηγούν συνήθως τον τηλεοπτικό διάλογο σε αναποτελεσματικότητα, αλλά και τις προτάσεις σας για επικοδομητικότερη αξιοποίησή του στις τηλεοπτικές εκπομπές στο μέλλον.

7.2.15. Στην εποχή μας παρατηρείται έλλειψη ουσιαστικού διαλόγου στις σχέσεις των νέων μεταξύ τους. Πώς θα περιγράφατε την κατάσταση, σε ποιους λόγους θα αποδίδετε το γεγονός και ποιες λύσεις θα προτεινάτε, αν συμμετείχατε ως ομιλητές στη Βουλή των Εφήβων;

7.2.16. Αν σας καλούσε κάποιος τηλεοπτικός σταθμός για να μιλήσετε σε εκπομπή του με θέμα: «Ο διάλογος ευνοεί την επικοινωνία των ανθρώπων σε όλους τους τομείς της ζωής», τι θα λέγατε για να πείσετε ότι η σωστή του λειτουργία επιτυγχάνεται με την ελευθερία του λόγου, το δημοκρατικό κλίμα και γενικά τη λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών; Το κείμενο στο οποίο θα βασιστείτε να είναι περίπου πέντε παραγράφων.

7.3. Ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου

7.3.1. Να επιβεβαιώσετε ή να απορρίψετε το περιεχόμενο των προτάσεων σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο:

	Σωστό	Λάθος
α) Πιστεύω ότι δε θα αποκαλύψει τίποτε. Είναι πολύ <u>λακωνικός</u> .	☐	☐
β) Πάντα κατορθώνει και μας αποστομώνει. Είναι <u>ετοιμόλογος</u> .	☐	☐
γ) Αυτός ο νεαρός είναι, πράγματι, <u>αυθάδης</u> . Διαρκώς λέει μεγάλα λόγια.	☐	☐
δ) Γίνεται τόσο <u>πειστικός</u> με τα επιχειρήματά του, ώστε πάντοτε συμφωνούμε με τη γνώμη του.	☐	☐

ε) Πόσο εχέμυθος ήταν ο παππούς! Μιλούσε τόσο όμορφα που μας γοήτευε.

7.3.2. Να επιβεβαιώσετε ή να απορρίψετε το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο:

	Σωστό	Λάθος
α) Όποιος έχει περισσότερες γνώσεις πάνω σε ένα θέμα, έχει το δικαίωμα να μονοπωλεί το λόγο.	☐	☐
β) Όταν μιλούν ταυτόχρονα οι συνομιλητές, ο διάλογος γίνεται πιο ενδιαφέρων.	☐	☐
γ) Επιτυχημένος είναι ο διάλογος μόνο όταν στο τέλος οι συνομιλητές συμφωνούν.	☐	☐
δ) Τα έντονα εξωγλωσσικά στοιχεία μπορεί να απόσπασουν την προσοχή των συνομιλητών από τα λεγόμενα.	☐	☐
ε) Όταν η σχέση πομπού και δέκτη λειτουργεί αμφίδρομα, ο διάλογος είναι αποτυχημένος.	☐	☐
στ) Οι ατέρμονες συζητήσεις δεν είναι δείγμα γόνιμου διαλόγου	☐	☐

7.3.3. Να συμπληρώσετε τα κενά στις επόμενες προτάσεις με μία από τις λέξεις: συνέδριο, συνέλευση, συνεδρίαση, συμβούλιο, σύσκεψη, συνδιάσκεψη, συνομιλία, συζήτηση.

- Η νέα οικονομική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα συζητηθεί σε κορυφής, στις Βρυξέλλες.
- Τα δεκαπενταμελές μαθητικό σε έκτακτη του αποφάσισε τη συμμετοχή του σχολείου στις εκδηλώσεις του Δήμου για το περιβάλλον.
- Στο ετήσιο της Καρδιολογικής Εταιρείας επισημάνθηκαν οι βλαβερές συνέπειες του καπνίσματος στη λειτουργία της καρδιάς.
- Η γενική των εργαζομένων αναβλήθηκε, γιατί δεν είχε απαρτία.

- Ο υπουργός προσκάλεσε σε τους αρμόδιους φορείς, προκειμένου να ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεπειών μιας νέας ενδεχόμενης πλημμύρας.

7.3.4. Να συμπληρώσετε τα κενά με μία από τις λέξεις: άγονος, εποικοδομητικός, υποκειμενικός, αντικειμενικός, ατέρμονος, διεξοδικός.

- Όταν επιτυγχάνεται η επικοινωνία των συνομιλητών, τότε ο διάλογος είναι
- Το δημοκρατικό κλίμα αποτελεί τη θεμελιώδη προϋπόθεση του διαλόγου.
- Χωρίς τη διάθεση υποχώρησης των ομιλητών ο διάλογος γίνεται
- Το ήθος των ομιλητών, ως προϋπόθεση, μπορεί να ευνοήσει ή να ματαιώσει το διάλογο.

7.3.5. Να συμπληρώσετε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις με μία από τις εκφράσεις που βρίσκονται στην παρένθεση:

Ο υπεύθυνος του Δήμου για μια ακόμη φορά υποσχέθηκε στους κατοίκους πως θα ασφαλτοστρωθεί ο δρόμος. (τα πολλά λόγια είναι φτώχεια, πες κανένα λόγο στον Υπουργό, λόγος να γίνεται).

Οι κάτοικοι όμως εξαγριώθηκαν: «Γελιέσαι, αν νομίζεις ότι μπορεί να μας κοροϊδεύεις συνέχεια», του είπαν. (μεγάλο λόγο ξεστόμισες, τα πολλά λόγια είναι φτώχεια, θα δώσεις λόγο για τις πράξεις σου!)

Τέλος, ο πιο ψύχραιμος πρότεινε να συναντήσουν απευθείας τον ίδιο το Δήμαρχο, γιατί (ο λόγος του είναι συμβόλαιο, αυτός έχει λόγο εδώ μέσα, κατά μείζονα λόγο).

Άλλωστε, αν τελικά το υποσχεθεί, σίγουρα θα το πραγματοποιήσει, μια και (επ' ουδενί λόγω, ο λόγος του είναι συμβόλαιο, μεγάλο λόγο ξεστόμισε).

7.3.6. Να επιλέξετε τη σωστή σημασία της λέξης σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο. (Σε κάθε άσκηση υπάρχει μόνο μία σωστή απάντηση).

i) <i>κοινοτοπία:</i>	α) η ένωση των κατοίκων μιας περιοχής	☐
	β) γνωστοποίηση μιας είδησης στο κοινό ενός τόπου	☐
	γ) έντονο ενδιαφέρον του κοινού για τον τόπο του	☐
	δ) συνηθισμένος λόγος	☐
ii) <i>αμετροπέεια:</i>	α) η υπερβολική φιλοδοξία	☐
	β) προβληματική έκφραση	☐
	γ) πολυλογία	☐
	δ) λόγος με μέτρο	☐
iii) <i>δημοκοπία:</i>	α) κουραστική ομιλία	☐
	β) προσπάθεια προσεταιρισμού του λαού με απατηλές υποσχέσεις	☐
	γ) στατιστική μέτρηση του πληθυσμού μιας χώρας	☐
	δ) δημόσια αγορά ή πώληση ενός προϊόντος	☐
iv) <i>αθυρόστομος:</i>	α) γλυκομίλητος	☐
	β) βωμολόχος	☐
	γ) λιγόλογος	☐
	δ) σιωπηλός	☐

7.3.7. Ποιες από τις παρακάτω προϋποθέσεις ευνοούν τη λειτουργία του διαλόγου;

- α) μονοπώληση του λόγου από τον ικανότερο ομιλητή
- β) πειθώ
- γ) ισχυρογνωμοσύνη
- δ) διάθεση υποχώρησης
- ε) διαξιφισμοί

στ) προσοχή στα λεγόμενα των ομιλητών

Βάλτε σε κύκλο τη σωστή απάντηση:

1. (α, γ, στ) 2. (β, γ, δ) 3. (α, γ, δ) 4. (β, δ, στ) 5. (β, δ, ε)

7.3.8. Να αντικαταστήσετε τις υπογραμμισμένες φράσεις με άλλες ισοδύναμες που θα χρησιμοποιούσε κάποιος στο λόγο του, προκειμένου να εντυπωσιάσει:

- α) Εκφράζεται με τόση άνεση, που η διήγησή του σε συναρπάζει.
β) Ο οδηγός του λεωφορείου έμεινε άφωνος μπροστά στην
 αναίδεια του επιβάτη
γ) Μπορείς να βασιστείς στο λόγο αυτού του ανθρώπου που διαστρεβλώνει
 την αλήθεια, όπως τον συμφέρει;
δ) Ποτέ δεν εκφράζει φανερά τη γνώμη του στους συνομιλητές του.
 Πάντοτε μιλάει με υπονοούμενα

7.3.9. Να αντικαταστήσετε τις υπογραμμισμένες φράσεις με άλλες ισοδύναμες που θα χρησιμοποιούσε κάποιος στο λόγο του, αν ήθελε να μιλήσει πιο απλά και σε πιο οικείο ύφος.

Η συζήτηση που παρακολούθησα στην τηλεόραση ήταν πραγματικά αποτυχημένη. Αρχικά, οι ομιλητές διατύπωσαν τις απόψεις τους με αργό ρυθμό, συχνά λεξιθηρώντας, για να εντυπωσιάσουν τους θεατές. Ο λόγος των περισσότερων ήταν σχοινοτενής και κουραστικός, γεμάτος κοινοτοπίες και ταυτολογίες Στη συνέχεια, ορισμένοι δε δίστασαν να αρχίσουν τους υπαινιγμούς εναντίον των συνομιλητών τους, πράγμα που οδήγησε σε έντονους διαξιφισμούς, ευτυχώς λεκτικούς, μεταξύ τους. Τέλος, ο πιο αθυρόστομος προσκεκλημένος με την παρέμβασή του όξυνε τόσο πολύ τα πνεύματα, ώστε η συζήτηση διεκόπη, πριν ολοκληρωθεί. Ήταν, πραγματικά, απογοητευτικό να διαπιστώνεις ότι, ενώ το θέμα ήταν τόσο ενδιαφέρον, οι συνομιλητές αναφέρθηκαν ακροθιγώς στην ουσία του και τον περισσότερο χρόνο είτε δημοκοπούσαν είτε διαπληκτίζονταν

7.3.10. Ενώστε με μία γραμμή τις συνώνυμες λέξεις μεταξύ τους:

i) άνανδος	α) υπονοούμενο
ii) κοινότοπος	β) πολυλογάς
iii) υπαινιγμός	γ) άφωνος

iv) ευφραδής	δ) τετριμμένος
v) αμετροεπής	ε) γλαφυρός

7.3.11. Ενώστε με μία γραμμή τη λέξη με τη σημασία της:

i) ταυτολογία	α) έκθεση πεπραγμένων, απόδοση λογαριασμού
ii) λογοκλόπος	β) ακριβολόγος
iii) υπόλογος	γ) αυτός που παρουσιάζει τα λεγόμενα του άλλου σαν δικά του
iv) ετυμγορία	δ) επανάληψη του ίδιου νοήματος μ' άλλα λόγια
v) λεπτολόγος	ε) αυτός που οφείλει να δώσει λόγο για τις πράξεις του
vi) λογοδοσία	στ) συντομία στο λόγο, λακωνικότητα
vii) βραχυλογία	ζ) η εξήγηση της προέλευσης μιας λέξης

ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Οι συνθετικές εργασίες είναι ο πιο απαιτητικός τύπος σχολικής εργασίας, τόσο για τον καθηγητή που τις σχεδιάζει και τις επιβλέπει, όσο και για τον μαθητή που καλείται ή, καλύτερα, προθυμοποιείται να τις φέρει εις πέρας.

Πιο συγκεκριμένα, με αφορμή μια διδακτική ενότητα ενός μαθήματος ο καθηγητής προτείνει και οι μαθητές εθελοντικά αναλαμβάνουν μία εργασία που μπορεί να συνίσταται:

- στη γραπτή ανάπτυξη ενός θέματος
- στη συλλογή, ταξινόμηση και επεξεργασία δεδομένων
- στην κατασκευή αντικειμένων
- στην εκπόνηση διαφόρων χαρτών, διαγραμμάτων, στατιστικών πινάκων.

Μία συνθετική εργασία μπορεί να είναι ατομική ή ομαδική. Οι ίδιοι οι μαθητές μπορούν να έχουν την ευχέρεια να επιλέξουν τον γενικό τρόπο με τον οποίο θα εργαστούν: π.χ. συλλέγοντας, γράφοντας, απομαγνητοφωνώντας, κατασκευάζοντας.

Το υλικό στο οποίο θα βασίζεται μια συνθετική εργασία μπορεί να είναι:

- βιβλία σχολικά ενός ή περισσότερων μαθημάτων
- βιβλία εξωσχολικά που υποδεικνύει ο καθηγητής
- κείμενα της έντυπης ή και ηλεκτρονικής δημοσιογραφίας

- συνεντεύξεις (έτοιμες ή προετοιμασμένες και απομαγνητοφωνημένες από τους μαθητές)
- ερωτηματολόγια (έτοιμα ή δουλεμένα από τους μαθητές)
- εικόνες, ταινίες
- αντικείμενα φυσικά ή κατασκευασμένα.

Τη μεθοδολογία της εργασίας μπορεί να την υποδείξει ο καθηγητής ή να την αναζητήσει και να τη διαμορφώσει ο μαθητής (ανάλογα με την εκτίμηση του καθηγητή για τις δυνατότητες των μαθητών σε συνδυασμό με τη φύση και τις απαιτήσεις της εργασίας).

Ο χαρακτήρας μιας συνθετικής εργασίας είναι ελεύθερος και όχι κανονιστικός. Αυτό θα πει ότι κάθε παιδί της ομάδας μπορεί να καταλήξει στα δικά του συμπεράσματα, εφ' όσον ενθαρρύνεται να εργαστεί σύμφωνα με το δικό του γνωστικό στυλ και τα δικά του ενδιαφέροντα.

Οι στόχοι αυτού του τύπου εργασίας διαφέρουν από τους στόχους όλων των άλλων τύπων σχολικών ασκήσεων: από μία συνθετική εργασία δεν αναμένεται η εκμάθηση ορισμένης ύλης, ούτε καθορισμένες απαντήσεις και συμπεράσματα. Μάλιστα, τα συμπεράσματα μπορεί να είναι και απρόβλεπτα. Αυτό που αναμένεται, δηλαδή οι στόχοι των συνθετικών εργασιών είναι :

- να αναπτύξει ο μαθητής πρωτοβουλίες,
- να εξασκήσει ο μαθητής την ικανότητα να ορίζει ο ίδιος (έστω επί μέρους) στόχους για τη μελέτη ενός συνόλου δεδομένων,
- να καλλιεργήσει ο μαθητής τη δεξιότητα να επισημαίνει και να συγκεντρώνει το υλικό το οποίο υπηρετεί τους (έστω επί μέρους) στόχους που ο ίδιος έθεσε καθώς και να συνθέτει και να επεξεργάζεται αυτό το υλικό από ορισμένη οπτική γωνία,
- να συνειδητοποιήσει ο μαθητής την αναγκαιότητα της μεθόδου και να μάθει να διαμορφώνει τη μέθοδο που ταιριάζει στη φύση του υλικού του και στους στόχους της εργασίας του.

Η γενικότερη σκοπιμότητα των συνθετικών εργασιών μπορεί να αναλυθεί στα εξής ζητούμενα:

- να αυτενεργήσει ο μαθητής ώστε να ξεπεράσει το συνηθισμένο παθητικό ρόλο του στην εκπαιδευτική διαδικασία,

- να αξιοποιηθεί πέρα από τον γνωστικό τομέα και ο συναισθηματικός και ο ψυχοκινητικός τομέας του μαθητή,
- να «ανακαλυφθεί» ο μαθητής, δηλαδή να αναδειχθούν οι κλίσεις και τα ενδιαφέροντά του,
- να μετατοπιστεί το κέντρο της διδασκαλίας από το μάθημα στον μαθητή ώστε:

ΝΑ ΜΑΘΕΙ Ο ΜΑΘΗΤΗΣ ΝΑ ΜΑΘΑΙΝΕΙ

Αυτό το τελευταίο ζητούμενο είναι που πρέπει να αποτελεί τον απότερο στόχο κάθε εκπαιδευτικού συστήματος. Εφ' όσον μάλιστα ήδη ένα σημαντικό ποσοστό των παρεχομένων στο σχολείο γνώσεων (περίπου 7% !) ξεπερνιέται κάθε χρόνο. Και αυτό είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους τα τελευταία χρόνια έχει επανεκτιμηθεί η αξία της «διά βίου εκπαίδευσης».

Κατά την αξιολόγηση μιας συνθετικής εργασίας ελέγχονται:

- το ενδιαφέρον που επέδειξαν και η προσπάθεια που κατέβαλαν οι μαθητές,
- ο βαθμός δυσκολίας της εργασίας,
- η αποτελεσματικότητα των μεθόδων που επέλεξαν ή επινόησαν οι μαθητές,
- η πρωτοτυπία των συμπερασμάτων και γενικά των αποτελεσμάτων.

Στα βιβλία της σειράς «Εκφραση - Έκθεση» οι ασκήσεις που έχουν στοιχεία ή και τον χαρακτήρα συνθετικής εργασίας σημειώνονται με την ένδειξη «**Έρευνα**». Επειδή, όμως, πρόκειται για ένα είδος εργασίας επί του οποίου οι καθηγητές συνήθως δεν διαθέτουν κατάρτιση, ούτε πείρα,, αλλά και επειδή οι μέχρι σήμερα απαιτήσεις του αναλυτικού προγράμματος ελάχιστο χρόνο για τέτοιες εργασίες επέτρεπαν, αυτές οι ασκήσεις έμεναν αναξιοποίητες. Στο ΠΔ 246/31-7-98 για την αξιολόγηση των μαθητών προβλέπεται η εκπόνηση μιας συνθετικής εργασίας από κάθε μαθητή σε ένα μάθημα της αρεσκείας του. Τα θέματα που ακολουθούν αποτελούν παραδείγματα εργασιών στα πλαίσια της ενότητας «ΔΙΑΛΟΓΟΣ», οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν παράλληλα με αυτές του βιβλίου, και παρέχουν αναλυτικές διευκρινίσεις στο διδάσκοντα, ώστε να δώσει σαφείς οδηγίες στους μαθητές για την εκπόνησή τους.

ΘΕΜΑ 1ο: «Εξηγήσεις και παρεξηγήσεις. Επιτυχημένες και αποτυχημένες προσπάθειες επικοινωνίας μέσα από διάφορα είδη διαλόγου»

ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ: Ένα μεγάλο μέρος από τα καθημερινά ακούσματα και διαβάσματα των μαθητών αποτελείται από διαλόγους. Και ακόμη, το είδος και η ποιότητα των σχέσεων κάθε μαθητή (όπως και κάθε ανθρώπου) με τους άλλους ανθρώπους σε μεγάλο βαθμό καθορίζεται από το είδος και την ποιότητα των διαλόγων που δημιουργεί μαζί τους. Γι' αυτό, πέρα από την προσέγγιση του ζητήματος του διαλόγου στη σχολική τάξη, είναι σκόπιμο να δοθεί στους μαθητές η ευκαιρία να επεξεργαστούν τα συναφή δεδομένα των εμπειριών τους και να μελετήσουν και τον εαυτό τους μέσα από αυτά.

ΠΛΕΥΡΕΣ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ
<p>- Συλλογή του υλικού: Καταγραφή των διαφόρων ειδών διαλόγων</p> <p>- Επεξεργασία του υλικού: α) Ταξινόμηση</p>	<p>- Αποκόμματα από τον ημερήσιο και περιοδικό τύπο, απομαγνητοφωνήσεις συζητήσεων στο ραδιόφωνο, στην τηλεόραση, σε ταινίες, σε θεατρικά έργα, από μνήμης κατάγραφή διαλόγων στους οποίους συμμετείχε ο μαθητής. Η έκταση των διαλόγων μπορεί να κυμαίνεται από μία ερωταπόκριση έως ένα μικρό θεατρικό επεισόδιο</p> <p>- Ταξινόμηση βάσει κριτηρίων όπως: διάλογοι που αναφέρονται στην πραγματικότητα και διάλογοι που μιμούνται ή αναπαριστούν την πραγματικότητα, επικοινωνιακές προθέσεις του πομπού και του δέκτη, βαθμός οικειότητας ανάμεσα στον πομπό και τον δέκτη</p>
<p>β) Καθορισμός κριτηρίων της «επιτυχίας» ενός διαλόγου ανάλογα και με το είδος του</p>	<p>- Παράδειγμα: η επιτυχία ενός θεατρικού ή κινηματογραφικού διαλόγου κρίνεται με βάση την αντίδραση του κοινού. Μπορεί να γίνει σύγκριση ανάμεσα σε έναν σπαρταριστό και σε έναν ανιαρό θεατρικό ή κινηματογραφικό διάλογο, ώστε να</p>

- Αξιολόγηση του υλικού: Συνηθισμένα αίτια επιτυχίας και αποτυχίας των διαλόγων	αναλυθεί η διαφορά - Συγκέντρωση και συνολική θεώρηση των συμπερασμάτων. Πίνακες, διαγράμματα
--	--

ΘΕΜΑ 2ο: *Η επιστροφή των μαρμάρων του Παρθενώνα. Οι δύο πλευρές ενός προβληματικού διαλόγου και οι προεκτάσεις του ζητήματος.*

ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ: Οι μαθητές είναι υποψιασμένοι για την ποσότητα, την ποιότητα και τη σπουδαιότητα των διαφόρων μνημείων της ελληνικής αρχαιότητας. Μάλλον, όμως, είναι ανυποψίαστοι για τους τρόπους με τους οποίους το μεγαλύτερο τμήμα αυτού του θησαυρού καταστράφηκε, χάθηκε εντελώς ή κατέληξε σε ξένα μουσεία και ιδιωτικές συλλογές. Και μάλλον είναι επίσης ανυποψίαστοι για τη σημασία που έχει για κάθε άνθρωπο η επαφή με τα μνημεία του πολιτισμού του: αυτά τα μνημεία ορίζουν την αισθητική και γενικά τη στάση ζωής που διαμόρφωσε ο λαός στον οποίο ανήκει. Οι μαθητές, μέσα από την ενασχόλησή τους με την υπόθεση των μαρμάρων του Παρθενώνα, έχουν την ευκαιρία να συναισθανθούν αυτές τις διαστάσεις και προεκτάσεις του θέματος.

ΠΛΕΥΡΕΣ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ
- Η ζωφόρος του Παρθενώνα. Η δημιουργία του, ο ρόλος του στο ναό της Αθηνάς, η καλλιτεχνική αξία του	- Επίσκεψη στην Ακρόπολη και στο Ίδρυμα μελετών της Ακρόπολης
- Η ιστορία της μεταφοράς των μαρμάρων στην Αγγλία	- Αποδελτίωση βιβλίων (π.χ. Ιστορία του Ελληνικού Έθνους)
- Η ιστορία της διεκδίκησής τους από τη Ελλάδα	- Ταινίες της Εκπαιδευτικής τηλεόρασης
	- Διαφάνειες
	- Αρθρογραφία σε εφημερίδες και Περιοδικά
	- Επίσκεψη στο ίδρυμα «Μελίνα

	Μερκούρη
ΠΛΕΥΡΕΣ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ
<ul style="list-style-type: none"> - Τα επιχειρήματα των δύο πλευρών - Άλλες ελληνικές αρχαιότητες που κοσμούν μεγάλα μουσεία - Το γενικό ζήτημα της επιστροφής των, όχι μόνο ελληνικών, «ξενιτεμένων» εκθεμάτων στον τόπο της προέλευσής τους 	<ul style="list-style-type: none"> - Συζητήσεις με αρμοδίους υπαλλήλους του Υπουργείου Πολιτισμού - Εικόνες από σχολικά και εξωσχολικά βιβλία Ιστορίας και αρχαιολογίας - Οδηγοί από μεγάλα μουσεία που φιλοξενούν ξένες αρχαιότητες - Συζητήσεις με αρχαιολόγους - Συζητήσεις με ξένους επισκέπτες ελληνικών ή και ξένων μουσείων ή και αρχαιολογικών χώρων - Συμπεράσματα. Πίνακες, χάρτες

ΘΕΜΑ 3ο: *Οι Ολυμπιακοί αγώνες και ο τόπος της τέλεσής τους.*

ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ: Ο αθλητισμός αποτελεί κομμάτι της ζωής πολλών μαθητών. Όλοι, λιγότερο ή περισσότερο, οι μαθητές παρακολουθούν αθλήματα και συγκινούνται με τους Ολυμπιακούς αγώνες. Τα τελευταία χρόνια παρακολουθούμε μία προσπάθεια της Ελλάδας να επιτύχει την τέλεση μιας Ολυμπιάδας (του 1996 και του 2004) στην Αθήνα. Ορισμένοι μάλιστα υποστηρίζουν ότι οι Ολυμπιακοί αγώνες πρέπει να τελούνται μονίμως στον τόπο της προέλευσής τους, ώστε να ξαναβρούν κάτι από το χαμένο γνήσιο αθλητικό πνεύμα. Η διερεύνηση του ζητήματος θα δώσει την ευκαιρία στους μαθητές να διαμορφώσουν γνώμη για την αξία και τους στόχους που υπηρετούν οι

Ολυμπιακοί αγώνες, να αξιολογήσουν τις διαφορετικές απόψεις και να λάβουν οι ίδιοι θέση, εμπειριστατωμένη και όχι συνθηματολογική.

ΠΛΕΥΡΕΣ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ
<ul style="list-style-type: none"> - Ιστορία των Ολυμπιακών αγώνων στη αρχαιότητα. Το πνεύμα και οι στόχοι - Η αναβίωση των αγώνων. Η σημερινή κατάσταση - Επιχειρήματα υπέρ και κατά για την τέλεση της Ολυμπιάδας του 2004 στην Αθήνα, καθώς και για τη μόνιμη τέλεση των Ολυμπιακών αγώνων στην Ελλάδα 	<ul style="list-style-type: none"> - Βιβλία Ιστορίας - Επίσκεψη στην Ολυμπία - Ταινία της εκπαιδευτικής τηλεόρασης - Βιβλία σχολικά και εξωσχολικά - Άρθρα από εφημερίδες και περιοδικά - Συζητήσεις με αθλητές, προπονητές, μέλη της ολυμπιακής επιτροπής - Φάκελος της ελληνικής υποψηφιότητας για την Ολυμπιάδα του 1996 και του 2004

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1^ο κριτήριο για δεκαπεντάλεπτη δοκιμασία

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το κριτήριο αυτό είναι κατάλληλο για να διερευνήσει την επίτευξη των στόχων της ενότητας «Η οργάνωση του λόγου και η πειθώ - το επιχείρημα - η αιτιολόγηση». Το κείμενο προέρχεται από βιβλίο Φυσικής, και επιλέχθηκε σύμφωνα και με την υπ' αριθ. 36/97 πράξη του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου που αφορά τις «Μορφές γραπτής έκφρασης - έκθεσης στην τάξη και γραπτές δοκιμασίες στο γλωσσικό μάθημα», όπου συνιστάται η αξιοποίηση κειμένων από τις γνωστικές περιοχές όλων των σχολικών μαθημάτων. Η ερωτήσεις 1 έως 3 ανιχνεύουν την κατανόηση της νοηματικής οργάνωσης του κειμένου, ενώ η ερώτηση 4 την κατανόηση των κομβικών σημείων του περιεχομένου του.

B. ΚΕΙΜΕΝΟ

Η αφή μας πληροφορεί με σιγουριά πως τούτο το σώμα είναι θερμό και κείνο κρύο. Αυτό όμως είναι καθαρά ποιοτικό κριτήριο, ανεπαρκές για μια ποσοτική περιγραφή και μερικές φορές ασαφές. Αυτό αποδεικνύεται μ' ένα πολύ γνωστό πείραμα. Έχουμε τρία δοχεία που περιέχουν κρύο, χλιαρό και ζεστό νερό αντίστοιχα. Αν βυθίσουμε το ένα χέρι στο κρύο και το άλλο στο ζεστό νερό, από το κρύο θα δεχτούμε ένα μήνυμα πως είναι κρύο και από το άλλο πως είναι ζεστό. Αν κατόπιν βυθίσουμε και τα δύο χέρια στο χλιαρό νερό, τα μηνύματα που δεχόμαστε από το καθένα έρχονται σε αντίθεση. Για τον ίδιο λόγο, ένας Εσκιμώος και ένας Ιθαγενής κάποιας χώρας του Ισημερινού που θα συναντηθούν στη Νέα Υόρκη μια ανοιξιάτικη μέρα, θα σχηματίσουν διαφορετικές γνώμες για το κλίμα· ο ένας θα πει πως είναι ζεστό, ο άλλος κρύο. Ρυθμίζουμε όλα αυτά τα ζητήματα με τη βοήθεια ενός θερμομέτρου· ενός οργάνου που, στην πρωτόγονη μορφή του, σχεδιάστηκε από τον Γαλιλαίο.

(A. Einstein & L. Infeld, *Η εξέλιξη των ιδεών στη Φυσική*. Μτφρ. Ε. Μπιτσάκη, εκδ. Δωδώνη, Αθήνα 1978, σ. 45)

Γ. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Ποια είναι η θέση (απόφαση) του συγγραφέα;

.....
.....

Μονάδες 3

2) Ποιο είναι το αποδεικτικό υλικό του;

.....

Μονάδες 3

3) Ποιο είναι το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει το κείμενο;

.....

Μονάδες 3

4) Να επιβεβαιώσετε ή να απορρίψετε το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων σημειώνοντας Χ στο αντίστοιχο πλαίσιο. Έπειτα να διορθώσετε τις προτάσεις που θεωρείτε λανθασμένες.

	Σωστό	Λάθος
α) Οι ποσοτικές περιγραφές είναι πιο σαφείς από τις ποιοτικές.	☐	☐
β) Ο Εσκιμώος που επισκέπτεται τη Νέα Υόρκη μια ανοιξιάτικη μέρα αναλογεί στο χέρι που βυθίζεται στο κρύο νερό και μετά στο χλιαρό.	☐	☐
γ) Το κλίμα της Νέας Υόρκης την Άνοιξη είναι ζεστό για τον Εσκιμώο.	☐	☐
δ) Αν δεν έχουμε θερμόμετρο, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε το χέρι μας για να μετρήσουμε τη θερμοκρασία ενός σώματος.	☐	☐

Μονάδες 2 (0,5 x 4)

Διόρθωση

.....
.....

Μονάδες 9

2 κριτήριο για δεκαπεντάλεπτη δοκιμασία

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο δεκαπεντάλεπτο διαγώνισμα που ακολουθεί και που αναφέρεται στην ενότητα «Διάλογος» επιχειρούμε να αξιολογήσουμε τα εξής:

- την κατανόηση της επικοινωνιακής λειτουργίας του διαλόγου που είναι η ανάδειξη της πολλαπλότητας της αλήθειας,
- την κατάκτηση λεξιλογίου συναφούς με το λόγο και το διάλογο,
- την κατανόηση των προϋποθέσεων του διαλόγου και
- την ικανότητα παραγωγής λόγου βάσει περιορισμών μιας επικοινωνιακής περίπτωσης.

Η σειρά των ασκήσεων του διαγωνίσματος αντιστοιχεί στη σειρά των παραπάνω στόχων αξιολόγησης. Λόγω του περιορισμένου χρόνου της εξέτασης, δεν θεωρήσαμε σκόπιμο να συνδέσουμε τις ερωτήσεις με κάποιο κείμενο.

B. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Να συμπληρώσετε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις επιλέγοντας μία από τις λέξεις που δίνονται στην παρένθεση:

Διάλογος είναι, κατά τη δική μου γνώμη, να παραδεχτείς ότι η αλήθεια είναι _____(μοναδική, πολλαπλή, σπάνια). Ότι είναι _____(εφικτή, προσιτή, ανέφικτη) η πλήρης αλήθεια. Όταν λες ότι _____(αναζητάς, βρίσκεις, κατέχεις) εσύ την αλήθεια μόνος σου, είσαι _____(ισχυρογνώμων, δογματικός, επίμονος), δεν είσαι κριτικός νους. Του διαλόγου η μέθοδος είναι μόνο _____(η επιμονή, η πειθώ, η αλήθεια).

Μονάδες 2

2. Να επιβεβαιώσετε ή να απορρίψετε την ορθότητα των ακόλουθων ορισμών σημειώνοντας σε κάθε περίπτωση X στη στήλη: Σωστό - Λάθος:

Σωστό Λάθος

α) λογοκλόπος: αυτός που υποκλέπτει τηλεφωνικές συνδιαλέξεις

β) ταυτολογία:	η επανάληψη ίδιου νοήματος με άλλα λόγια	☐	☐
γ) λογοδοσία:	η έκθεση πεπραγμένων, απόδοση λογαριασμού	☐	☐
δ) υπόλογος:	όποιος υπολογίζει το συμφέρον του	☐	☐
ε) βραχυλογία:	η συντομία στο λόγο, λακωνικότητα	☐	☐
στ) ετυμολογία:	η ικανότητα άμεσης και εύστοχης απάντησης	☐	☐
ζ) λεπτολόγος:	όποιος μιλάει με λεπτότητα	☐	☐
η) δογματικός:	όποιος πιστεύει σε δόγματα	☐	☐

Μονάδες 4

3. Ελευθερία έκφρασης, έλλειψη προκατάληψης, εριστικότητα, φανατισμός. Να επιλέξετε μία από τις παραπάνω φράσεις και να τη χρησιμοποιήσετε σε ένα κείμενο 5 γραμμών, όπου θα επισημαίνεται η επίδρασή της στο διάλογο.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Μονάδες 6

4. Να μετατρέψετε το παρακάτω κείμενο σε διάλογο:
- Ο γιος καλεί τον πατέρα του να μαντέψει το βαθμό που πήρε στο μάθημα της γλώσσας. Ο πατέρας μαντεύει το 14, αλλά ο γιος του τον πληροφορεί πως πήρε 15. Ο πατέρας δείχνει ευχαριστημένος, αλλά γρήγορα απογοητεύεται, όταν ο γιος του τον πληροφορεί πως ο βαθμός που πήρε είναι πολύ χαμηλός, αφού η επίδοση της τάξης κυμάνθηκε από το 15 έως το 19.*

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Μονάδες 8

1^ο κριτήριο για ωριαία δοκιμασία

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το κριτήριο αυτό αποτελεί έναν ενδεικτικό τρόπο για να διερευνηθεί η επίτευξη των στόχων των ενοτήτων Γλώσσα και Λόγος του σχολικού εγχειριδίου. Το κείμενό του, αν και σχετικά απαιτητικό βασίζεται στη θεωρία που διδάχτηκαν διεξοδικά οι μαθητές στις οικείες ενότητες. Οι ερωτήσεις, κυρίως σύντομης ανάπτυξης, εξετάζουν την κατανόηση του κειμένου (3 & 7) και των νοημάτων που προκύπτουν από αυτό (1, 2, 4, 5 & 6).

B. ΚΕΙΜΕΝΟ

«Γειά σου αγάπη μου» λέει ο σύζυγος στη σύζυγό του. Φωνάζει «γειά σου αγάπη μου» στην καινούργια προϊσταμένη, μόλις εκείνη συστήνεται στον ίδιο και στους συναδέλφους του στο γραφείο. Λέει «γειά σου αγαπητή μου» στη σύζυγό του. Μία ηλικιωμένη κυρία λέει «γειά σου αγαπητή μου» στη γάτα της. Γράφω υπηρεσιακή επιστολή στον έφορο του οικείου τμήματος φορολογίας εισοδήματος και τον αποκαλώ «Αγαπητέ κύριε Χ». Απευθύνομαι σε σας με τη φράση «αγαπητοί αναγνώστες». Γράφω υπηρεσιακή επιστολή στον έφορο και τον αποκαλώ «Αγαπημένε κύριε Χ». Σας αποκαλώ «αγαπημένοι μου αναγνώστες». Μία ηλικιωμένη κυρία λέει «γειά σου αγάπη μου» στη γάτα της.

Όλες αυτές οι προσφωνήσεις είναι πολύ φιλικές. Αλλά γνωρίζουμε ότι δεν είναι όλες το ίδιο πιθανές. Κι αυτό επειδή από την εμπειρία μας με διάφορους ομιλητές έχουμε συγκροτήσει ένα πρότυπο γλωσσικών χρήσεων και ένα άλλο πρότυπο περιστάσεων στις οποίες χρησιμοποιούνται οι διάφορες εκφράσεις και έτσι γνωρίζουμε ποια γλωσσική χρήση ταιριάζει σε ποια περίπτωση. Βλέπουμε ότι σε πολλές περιπτώσεις μία λέξη μπορεί να χρησιμοποιηθεί στη θέση μιας άλλης και ότι οι σύζυγοι σε αντίθεση με τους εφόρους, μπορούν να προσφωνηθούν είτε με τη λέξη «αγάπη» είτε με τη λέξη «αγαπητή», αλλά γνωρίζουμε επίσης ότι σε άλλες περιστάσεις μία λέξη μπορεί να είναι περισσότερο κατάλληλη από μian άλλη. Οι γνώσεις μας για τη γλώσσα είναι εξαιρετικά σύνθετες. Διαθέτουμε όχι μόνο τη γνώση ενός τεράστιου, περίπλοκα δομημένου κώδικα αλλά και την εμπειρία των ποικίλων περιστάσεων της χρήσης του. Αυτή μας καθοδηγεί να επιλέξουμε

ανάμεσα σε περίπου συνώνυμες λέξεις εκείνη που ταιριάζει στη δεδομένη περίπτωση.

Γνωρίζουμε τι είναι γλώσσα, εφόσον μπορούμε να συνθέσουμε ένα δείγμα της. Θα μπορούσατε να πείτε ότι εγώ τώρα χρησιμοποιώ γλώσσα, παρόλο που, αν το καλοσκεφτείτε, κάτι περίεργο συμβαίνει με τη γλώσσα αυτή. Καθώς κάθομαι σε ένα γραφείο σε ένα προάστιο της Αδελαΐδας στην Αυστραλία, κοιτάζοντας πού και πού έξω από το παράθυρο, μια ημέρα περισσότερο συννεφιασμένη από ό,τι συνήθως και μάλλον ψυχρή για Σεπτέμβριο, εσείς βρίσκεστε στη Νέα Υόρκη, στην Αθήνα ή στο Βερολίνο κάποια άλλη εποχή και σε συνθήκες άγνωστες σε μένα, έτσι ώστε ο τρόπος που εσείς κι εγώ χρησιμοποιούμε τη γλώσσα στη συζήτηση αυτή δεν είναι και ο πιο φυσιολογικός. Μάλλον θα έπρεπε να πω ότι είναι αρκετά αφύσικος, εφόσον το κείμενο που διαβάζετε τώρα το ζανακοίταξα στο Λονδίνο, τον Μάρτιο και διόρθωσα αρκετές από τις λέξεις που είχα γράψει στην Αδελαΐδα λαμβάνοντας υπόψη και τις υποδείξεις του εκδότη του βιβλίου που κρατάτε στα χέρια σας. Ο γραπτός λόγος είναι ένα πιο προσεγμένο, επεξεργασμένο είδος γλώσσας, που βρίσκεται μακριά από τις καθημερινές, αυθόρμητες και απρόβλεπτες περιπέτειες του προφορικού λόγου, ο οποίος αποτελεί και το μεγαλύτερο τμήμα της γλωσσικής δραστηριότητας σε όλο τον κόσμο και είναι, με αυτή την έννοια, η «φυσιολογική γλώσσα».

(G. W. Turner, *Stylistics*, Penguin, London σ. 7, απόσπασμα μεταφρασμένο και ελαφρά διασκευασμένο για τις ανάγκες του κριτηρίου)

Γ. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Να εξηγήσετε γιατί ο συντάκτης του κειμένου κανονικά δεν θα χρησιμοποιούσε τη φράση «αγαπημένοι μου αναγνώστες».

.....
.....

Μονάδες 2

2. Ποια από τα παραδείγματα που δίνονται στην πρώτη παράγραφο θα θεωρούσαμε ότι έχουν κατάλληλο ύφος;

.....
.....

Μονάδα 2

3. Ποιες είναι οι προϋποθέσεις για τη σωστή χρήση της γλώσσας;

.....
.....

Μονάδες 3

4. Να αναφέρετε τρεις από τους παράγοντες που διαμόρφωσαν το ύφος του κειμένου.

.....
.....

Μονάδες 2

5. Ποιες πληροφορίες σχετικά με τον συγγραφέα (: μορφωτικό επίπεδο, επάγγελμα, χαρακτήρας) μπορείτε να συναγάγετε από το απόσπασμα που διαβάσετε; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

.....
.....

Μονάδες 4

6. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο. Να δικαιολογήσετε τις επιλογές σας.

i) Ο συγγραφέας αναφέρεται στις καιρικές συνθήκες

- α) για να εξηγήσει πόσο έχουν επηρεάσει το ύφος του κειμένου του,
- β) για να δείξει πόσο απεχθάνεται τον κρύο καιρό,
- γ) για να δείξει πόσο κουράστηκε να γράψει το βιβλίο,
- δ) για να δείξει πόσο διαφορετικό μπορεί να είναι το περιβάλλον του συντάκτη ενός κειμένου από εκείνο του αναγνώστη του.

Δικαιολόγηση

.....

.....

Μονάδες 2 (0,5+1,5)

- ii) Σύμφωνα με τον συγγραφέα, ο γραπτός λόγος είναι «αφύσικος» επειδή
 - α) πολλοί άνθρωποι πιέζονται για να γράψουν,
 - β) ο συγγραφέας δεν βλέπει σε ποιον απευθύνεται, ούτε καν γνωρίζει ή μπορεί να φανταστεί,
 - γ) πρέπει να ξαναδιαβάξει και να διορθώνει τα κείμενα που γράφει,
 - δ) ο εκδότης του δεν του επιτρέπει να γράφει ό,τι θέλει.

Δικαιολόγηση

.....

.....

Μονάδες 2 (0,5+1,5)

7. Για ποιους άλλους λόγους ο συγγραφέας θεωρεί τον προφορικό λόγο περισσότερο «φυσιολογικό» από τον γραπτό;

.....

.....

.....

Μονάδες 3

2^ο κριτήριο για ωριαία δοκιμασία

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αυτό το κριτήριο σχεδιάστηκε, για να διαπιστώσει την επίτευξη των στόχων της 4ης διδακτικής ενότητας, σύμφωνα με τον «Συμπληρωματικό οδηγό για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στην Α΄ Λυκείου κατά το σχολικό έτος 1997-98», Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα 1997, σσ 116-117: Η οργάνωση του λόγου και η πειθώ - το επιχείρημα - η αιτιολόγηση. Η επιλογή του κειμένου έγινε με βάση την εκφώνηση της άσκησης στη σελίδα 107 του Α΄ τεύχους της Έκφρασης - Έκθεσης: «Συζητήστε αν θα μπορούσε να σας βοηθήσει στη σύνταξη μιας έκθεσης ένα κείμενο της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας. Προτιμήστε να συζητήσετε ένα κείμενο που έχετε διδαχθεί.». Οι ερωτήσεις 1) και 3) προϋποθέτουν κατανόηση των ζητούμενων συλλογισμών αλλά και εφαρμογή των γνώσεων για την τυπική δομή των συλλογισμών, ενώ η άσκηση 2) είναι μία «κλασική» ερώτηση κατανόησης. Η άσκηση 4) εξετάζει την κατανόηση ενός απαιτητικού τμήματος του περιεχομένου. Γι' αυτό και σχεδιάστηκε με τη μορφή «σωστό-λάθος», ώστε να μπορούν να απαντήσουν και οι μαθητές που δυσκολεύονται να αναδιατυπώσουν το κείμενο. Η άσκηση 5) εξετάζει ειδικά την κατανόηση της οργάνωσης του κειμένου και η άσκηση 6) διαπιστώνει την ικανότητα σύνθεσης. Η εφαρμογή από τον μαθητή του περιορισμού που τίθεται στην εκφώνηση ως προς την οργάνωση του κειμένου αποτελεί συγχρόνως κριτήριο για την αξιολόγηση της άσκησης.

B. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τα ακόλουθα αποσπάσματα προέρχονται από το βιβλίο του Θουκυδίδη (Σικελικά) που διδαχθήκατε στη Γ΄ Γυμνασίου. Συγκεκριμένα το απόσπασμα α) είναι τμήμα της ομιλίας του Νικία, του στρατηγού που προσπαθεί να πείσει τους Αθηναίους να ψηφίσουν εναντίον της εκστρατείας στη Σικελία. Ειδικότερα, τους προτείνει να μην εκλέξουν τον Αλκιβιάδη στρατηγό, αναφερόμενος σ' αυτόν με τη φράση «σ' αυτόν τον άνδρα». Από την άλλη πλευρά, ο Αλκιβιάδης απαντά στις κατηγορίες που του απευθύνει ο Νικίας προσπαθώντας να τις παρουσιάσει από τη θετική τους πλευρά. Τμήμα της απαντητικής ομιλίας του αποτελεί το απόσπασμα β).

α) ... μη δώσετε σ' αυτόν τον άνδρα την ευκαιρία, με τον κίνδυνο της πόλης, να αποκτήσει προσωπική λαμπρότητα και αλαζονεία. Αυτός φροντίζει να τον

θαυμάζουν, γιατί τρέφει ωραία άλογα, και θέλει να έχει και κάποια ωφέλεια από το δημόσιο αξίωμα, για να επαρκέσει στα μεγάλα έξοδά του. Αλλά να νομίζετε ότι τέτοιοι άνθρωποι βλάπτουν τα δημόσια πράγματα και σπαταλούν την ιδιωτική τους περιουσία.

β) Και ταιριάζει σε μένα, Αθηναίοι, περισσότερο από άλλους να εκλεγώ στρατηγός και συνάμα νομίζω ότι αξίζω το αξίωμα. Γιατί είναι ανάγκη ν' αρχίσω απ' αυτό το σημείο, αφού ο Νικίας μου επιτέθηκε. Γιατί αυτά, για τα οποία κακολογούμαι, στους προγόνους μου και σε μένα φέρνουν δόξα και συνάμα ωφέλεια στην πατρίδα. Γιατί οι Έλληνες θεώρησαν την πόλη μας μεγαλύτερη από κάθε άλλη φορά και πάνω από την πραγματική της δύναμη με τη λαμπρότητα της επίσημης αποστολής μου στους Ολυμπιακούς αγώνες, ενώ προηγουμένως έλπιζαν ότι είχε εξαντληθεί από τον πόλεμο. Αφού κατέβασα επτά άρματα, τόσα που κανείς ως απλός πολίτης δεν είχε κατεβάσει ως τότε. Και πήρα το πρώτο βραβείο και το δεύτερο και το τέταρτο και τ' άλλα ετοιμάσα άξια της νίκης μου. Γιατί τέτοιες επιτυχίες θεωρούνται τιμή και η διεξαγωγή τους διαμορφώνει την ιδέα της δύναμης. Εξάλλου, όσες λαμπρές επιδείξεις κάνω στην πόλη, με χορηγίες ή άλλες εκδηλώσεις στους συμπολίτες φυσικά προκαλούν φθόνο, αλλά στα μάτια των ξένων και αυτά φαίνονται δύναμη. Και δεν είναι άχρηστη αυτή η ανοησία, αν δηλαδή κάποιος με δικά του έξοδα δεν ωφελεί μόνο τον εαυτό του αλλά και την πόλη. Ούτε βέβαια είναι άδικο, αν κάποιος έχει μεγάλη ιδέα για τον εαυτό του, να αρνείται να είναι ίσος με τους πολλούς, αφού και κείνος, που είναι δυστυχημένος με κανέναν άλλο δε μοιράζεται τη δυστυχία του. Αλλά, όπως ακριβώς όταν είμαστε δυστυχημένοι δε μας χαιρετίζουν, όμοια οφείλει να δείχνει ανοχή κάποιος ακόμη κι αν περιφρονείται από κείνους που ευτυχούν. Η ασ συμπεριφέρεται στους δυστυχείς σαν ίσος προς ίσους, όταν αυτός ευτυχεί, και ασ αξιώνει με τη σειρά του ίδια συμπεριφορά, όταν δυστυχεί. Εξάλλου γνωρίζω ότι τέτοιας λογής άνθρωποι και όσοι ξεπέρασαν τους άλλους σε κάποιο λαμπρό κατόρθωμα, στη διάρκεια της ζωής τους γίνονται δυσάρεστοι, κυρίως στους όμοιούς τους, έπειτα και στους άλλους, όσους συναναστρέφονται.

(Θουκυδίδη Ιστορία, Τα Σικελικά, Γ' Γυμνασίου, μτφρ. Ε. Σούλης, Ο.Ε.Δ.Β., 1996, σσ 39, 42-43)

Γ. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Να συμπληρώσετε τα ελλείποντα μέρη του επιχειρήματος αποδίδοντας τον συλλογισμό του Νικία.

- α) Οι ματαιόδοξοι και αλαζόνες βλάπτουν τα δημόσια πράγματα και σπαταλούν την ιδιωτική τους περιουσία.
 β) Ο Αλκιβιάδης είναι
 γ) Άρα ο Αλκιβιάδης

Μονάδες 2

2. Ποιες άλλες κατηγορίες αποδίδει ο Νικίας στον Αλκιβιάδη;

.....

Μονάδες 3

3. Ποια απάντηση δίνει ο Αλκιβιάδης στην κατηγορία του Νικία στην οποία αναφέρεται η ερώτηση 1; Να γράψετε αυτή την απάντηση με τη μορφή επαγωγικού συλλογισμού.

- α) Εγώ (ο Αλκιβιάδης)
 β) Εγώ (ο Αλκιβιάδης)
 γ) Όποιος

Μονάδες 3

4. Να επιβεβαιώσετε ή να απορρίψετε το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο.

	Σωστό	Λάθος
α) Όποιος έχει μεγάλη ιδέα για τον εαυτό του αισθάνεται αδικαιολόγητα ανώτερος από τους άλλους.	☐	☐
β) Κάθε άνθρωπος οφείλει να περιμένει από τους συνανθρώπους του την ίδια συμπεριφορά με εκείνη που επιδεικνύει προς αυτούς.	☐	☐
γ) Όλοι επιδιώκουν να προβάλλουν συγγένεια, αληθινή ή ψεύτικη, με ξεχωριστά πρόσωπα.	☐	☐
δ) Η Αθήνα καυχείται εξίσου για τις σπουδαίες πράξεις των Αθηναίων πολιτών και των ξένων.	☐	☐

ε) Η υπεροχή των ανθρώπων σε κάποιον τομέα προκαλεί τον θαυμασμό όλων.

στ) Η ιδιωτική ζωή των πολιτικών μπορεί να βλάψει τη δημόσια εικόνα τους.

Μονάδες 3 (0,5 x 6)

5. Να εντοπίσετε α) τη θεματική πρόταση και β) την κατακλείδα στην ομιλία του Αλκιβιάδη.

.....
.....

Μονάδες 2

6. Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο ένα επιχείρημα, για να απαντήσετε στους γονείς ή στους φίλους σας αντιμετωπίζοντας ένα ελάττωμα ή μία κακή συνήθεια που σας καταμαρτυρούν από θετική άποψη (π.χ. υποθέστε ότι παραπονούνται για την επιμονή και την ισχυρογνωμοσύνη σας).

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Μονάδες 7

3^ο κριτήριο για ωριαία δοκιμασία

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο ωριαίο διαγώνισμα παρέχεται η δυνατότητα ελέγχου ευρύτερης έκτασης της ύλης της ενότητας του «Διαλόγου» και μάλιστα με την εφαρμογή όλων των τύπων ερωτήσεων.

Ο προβληματισμός που οδήγησε στη διαμόρφωση των αρχών αξιολόγησης, βάσει των οποίων καταρτίστηκαν και οι ασκήσεις του διαγωνίσματος παρουσιάστηκε ήδη στη γενική εισαγωγή. Ειδικότερα γι' αυτό το διαγώνισμα εργαστήκαμε ως εξής:

α) Επιλέξαμε ένα διαλογικό κείμενο με προφανείς και χαρακτηριστικές ιδιότητες διαλόγου το οποίο ανήκει και στη διδακτέα ύλη, δηλαδή ένα απόσπασμα από τα «Χταποδάκια» του Μ. Καραγάτση, Κ.Ν.Λ. Α' Λυκείου, σσ 332-333.

β) Σύμφωνα με τους διδακτικούς στόχους της ενότητας όπως διατυπώνονται στο βιβλίο του καθηγητή, αλλά και με το όλο πνεύμα του βιβλίου, όπως σκιαγραφήθηκε στη γενική εισαγωγή των ασκήσεων αξιολόγησης, κρίναμε σκόπιμο να ελεγχθεί η ικανότητα των μαθητών:

- να επισημαίνουν τα στοιχεία του κειμενικού κόσμου (χώρος, χρόνος, πρόσωπα, ρόλοι και σχέσεις των προσώπων)
- να αναγνωρίζουν τις επικοινωνιακές προθέσεις των προσώπων μέσα από τα γλωσσικά μέσα που τις υπηρετούν,
- να συνάγουν την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο και τον χαρακτήρα των προσώπων βάσει των λεγομένων τους,
- να διακρίνουν τα μέσα με τα οποία ο συγγραφέας αναπαριστά το λόγο των προσώπων
- να χειρίζονται το σχετικό με το διάλογο λεξιλόγιο,
- να κατανοούν τις ιδιότητες του διαλόγου του κειμένου και να διακρίνουν αν αυτές προάγουν ή διαταράσσουν την επικοινωνία των προσώπων και
- να μετασχηματίζουν το διάλογο σε πλάγιο αφηγηματικό λόγο και βάσει των περιορισμών ορισμένης οπτικής γωνίας.

γ) Διαμορφώσαμε τις επί του κειμένου ερωτήσεις αξιολόγησης έτσι ώστε να είναι κατάλληλες για τον έλεγχο αυτών των ικανοτήτων.

B. ΚΕΙΜΕΝΟ

- *Ό,τι άλλο, Παναγιωτάκη μου, αυτό όμως μη μου το ζητάς!*
- *Δεν έχω, δηλαδή, το δικαίωμα να φάω κι εγώ ένα μεζέ σαν άνθρωπος -να, τα χταποδάκια μου- και να πιω το κρασί μου, σα φιλήσυχος πολίτης;*
- *Δε γίνεται, Παναγιωτάκη μου! του είπε ο άλλος κοφτά. Να πας στην Ευταλία να στα μαγειρέψει. Κι άντε τσαμπούκ τσαμπούκ*, άδειαζέ μου το μαγαζί κι έχω δουλειά! Πλακώνει πελατεία.*

Ο ερίφης σώπασε, Σα να είδε πως τίποτα δε γίνεται, πως έπρεπε να το πάρει απόφαση. Τύλιξε τα χταποδάκι στο στράτσο, τα έβαλε υπομάλης και τράβηξε κατά την πόρτα. Μα η αγανάχτηση τον έπνιξε. Γύρισε, το λοιπόν, κι άρχισε καινούργια δημηγορία:

- *Στην Ευταλία... Άιντε συ να πεις στην Ευταλία να στα μαγειρέψει! Συ, που δεν είσαι άντρας της... Εγώ, δηλαδή, δεν έχω δικαίωμα να φάω ένα μεζέ, να πιω ένα κρασί;*

Αργά κατάλαβε πως μιλούσε στα κούφια, ένεκα που ο μαγαζάτορας είχε αποτραβηχτεί στην κουζίνα. Σήκωσε, το λοιπόν, τους ώμους και τράβηξε πάλι κατά την πόρτα. Φαίνεται όμως πως δε βολούσε η ψυχή του να ξεκολλήσει εύκολ' απ' το μαγαζί. Περνώντας μπροστά στην παρέα μας κοντοστάθηκε. Ήθελε κουβέντα.

- *Έχει τσιγάρο;*
Απόκριση καμιά. Είδαμε τι κολλιτσιδά ήταν, αν του μιλούσαμε ξεκολλημό δε θα 'χε. Αυτός όμως εκεί!
- *Θέλω τσιγάρο.*
- *Δεν έχει! του λέει ο Αγλέουρας.*
- *Πώς δεν έχει, αφού καπνίζετε!*
Ήταν κι αναιδής.
- *Άιντε στο καλό! του λέει ο υποπλοίαρχος, κι άσε μας ήσυχους. Ακούς:*

Γ. ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να επιβεβαιώσετε ή να απορρίψετε το περιεχόμενο των παρακάτω τεσσάρων προτάσεων σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο.

		Σωστό	Λάθος
α) Τέσσερα πρόσωπα παίρνουν το λόγο στη συζήτηση.	☐	☐	
β) Η σκηνή διαδραματίζεται σε μια κοσμική ταβέρνα.		☐	☐
γ) Ο Παναγιωτάκης γίνεται φορτικός.	☐	☐	
δ) Η Ευταλία είναι σύζυγος του Αγλέουρα.		☐	☐

- ε) Ο Παναγιωτάκης δυσκολεύεται να καταλάβει τη στάση των άλλων απέναντί του
- στ) Η γυναίκα του Παναγιωτάκη ευχαρίστως θα μαγείρευε τα χταπόδια
- Μονάδες 1,5 (0,25 X 6)

2. Να αντιστοιχίσετε κάθε αριθμό (πρόσωπα) με το αντίστοιχο κεφαλαίο γράμμα (φράσεις) και το αντίστοιχο μικρό (ύφος), ώστε να γίνεται φανερό ποιος μιλάει, τι λέει και με ποιο ύφος.

Πρόσωπα	Φράσεις	Ύφος
1. Ευταλία	A. Ακούς;	α. απότομη άρνηση
2. μαγαζάτορας	B. Πώς δεν έχει, αφού καπνίζετε!	β. ευγενική άρνηση
3. Παναγιωτάκης	Γ. Δεν έχει!	γ. οργή
4. Αγλέουρας	Δ. Ό,τι άλλο Παναγιωτάκη μου	δ. επιμονή
5. υποπλοίαρχος		

Μονάδες 2 (4 X 0,5)

3. Να εντοπίσετε δύο παραδείγματα από το κείμενο που να τεκμηριώνουν τα παρακάτω δεδομένα:

1. Η ιδιόλεκτος του μαγαζάτορα εντοπίζεται στις φράσεις:

- α)
β)

2. Η φυσικότητα του διαλόγου διαπιστώνεται στις φράσεις:

- α)
β)

3. Η αντιπάθεια των άλλων προς τον Παναγιωτάκη εκδηλώνεται με τις φράσεις:

- α)
- β)

4. Το μορφωτικό επίπεδο του Παναγιωτάκη διαφαίνεται στις φράσεις:

- α)
- β)

Μονάδες 4 (8 X 0,5)

4. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο:

1. Τα εξωγλωσσικά στοιχεία της ομιλίας αποδίδονται με τη φράση:

- α) ήθελε κουβέντα
- β) κοντοστάθηκε
- γ) η αγανάκτηση τον έπνιξε
- δ) του λέει ο Αγλέουρας

2. Ο συγγραφέας στο συγκεκριμένο διάλογο ταυτίζεται:

- α) με τον Παναγιωτάκη
- β) με το μαγαζάτορα
- γ) με ένα μέλος της παρέας
- δ) με τον υποπλοίαρχο

3. «- Δε γίνεται, Παναγιωτάκη μου!» Με τη φράση αυτή:

- α) ο συγγραφέας αφηγείται το λόγο ενός ήρωά του
- β) ακούγεται παράλληλα η φωνή του συγγραφέα και του ήρωα
- γ) ο συγγραφέας μιμείται το λόγο ενός ήρωά του
- δ) ο συγγραφέας σχολιάζει το λόγο ενός ήρωά του

4. Τα παραγλωσσικά στοιχεία της ομιλίας αποδίδονται με τη φράση:

- α) σώπασε
- β) τράβηξε κατά την πόρτα
- γ) σήκωσε τους ώμους
- δ) γύρισε το λοιπόν

5. Η σκηνή του διαλόγου παρουσιάζεται από την οπτική γωνία:

- α) του Παναγιωτάκη
- β) του υποπλοίαρχου
- γ) του αφηγητή
- δ) της Ευταλίας

Μονάδες 2,5 (5 X 0,5)

5. Να αντικαταστήσετε τις υπογραμμισμένες φράσεις με άλλες ισοδύναμες που να εκφράζουν επίσημο ύφος:

π.χ. Αιντε συ να πεις στην Ευταλία.... Πήγαινε να προτείνεις

1. του είπε κοφτά
2. άρχισε μια καινούργια δημηγορία
3. μιλούσε στα κούφια
4. Άντε στο καλό! του λέει ο υποπλοίαρχος
5. αν του μιλούσαμε ξεκολλημό δε θα 'χε
6. Ήθελε κουβέντα

Μονάδες 3 (6 X 0,5)

6. Στους παρακάτω διαλόγους να επισημάνετε, αν επιτυγχάνεται κάθε φορά η λειτουργία του διαλόγου και να δικαιολογήσετε τη γνώμη σας:

A - Δεν έχω, δηλαδή, το δικαίωμα
- Δε γίνεται, Παναγιωτάκη μου!

B - Έχει τσιγάρο;
- Απόκριση καμιά

Γ - Θέλω τσιγάρο
- Δεν έχει

Μονάδες 3

7. Αφηγηθείτε το παραπάνω επεισόδιο σε ένα φίλο σας εκφράζοντας παράλληλα τη συμπάθειά σας προς το πρόσωπο του ήρωα.

Μονάδες 4

3^ο κριτήριο για ωριαία δοκιμασία

ΦΥΛΛΟ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΜΑΘΗΤΗ:

ΤΑΞΗ:

ΤΜΗΜΑ:

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:

1.

		Σωστό	Λάθος
α)	☐	☐	
β)	☐	☐	
γ)	☐	☐	
δ)	☐	☐	
ε)	☐	☐	
στ)		☐	☐

2.

- 1 ,
- 2 ,
- 3 ,
- 4 ,
- 5 ,

3.

- 1 α)
- β)
- 2 α)
- β)
- 3 α)
- β)

- 4 α)
 β)

4.	Ερώτηση	Απάντηση			
		α	β	γ	δ
	1	☐	☐	☐	☐
	2	☐	☐	☐	☐
	3	☐	☐	☐	☐
	4	☐	☐	☐	☐
	5	☐	☐	☐	☐

5.
 1
 2
 3
 4
 5
 6

6.
 Α , διότι
 Β , διότι
 Γ , διότι

7.

ΒΙΒΛΙΟ-ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Λ.: «Οι Ερωτήσεις με Ελεύθερη Απάντηση και Τρόποι Βαθμολογίας τους», περ. *Φιλολογικά*, τ. 3, 1980.

- ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Λ.: *Η Αξιολόγηση της Έκθεσης στο Λύκειο*, Εκπαιδευτήρια Δούκα, Αθήνα 1985.
- ΑΝΔΡΙΩΤΗΣ Ν., *Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας*. Θεσσαλονίκη, 1992.
- ΒΟΣΝΙΑΔΟΥ ΣΤ.: (Επιμ.), *Κείμενα Εξελικτικής Ψυχολογίας Α΄*: Γλώσσα Gutenberg, Αθήνα 1982.
- BROWNING R., *Η Ελληνική Γλώσσα Μεσαιωνική και Νέα*. Παπαδήμας, Αθήνα 1986.
- BURNYEAT M.F., «Enthememe: Aristotle on the logic of persuasion.» στους FURLEY D. & A. NEHAMAS (εκδ), *Aristotle's Rhetoric*. Princeton N.J.: Princeton University Press, 1994.
- ΔΗΜΗΤΡΑΚΗΣ Α.: «Αίτια της Υποκειμενικής Αξιολόγησης στο Μάθημα της Έκθεσης», περ. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, τ. 32, σσ. 32-38, 1985.
- GOULTHARD M., *An introduction to discourse analysis*. Longman, New York 1992.
- ΚΑΣΣΩΤΑΚΗΣ Μ.: *Η Αξιολόγηση της Επιδόσεως των Μαθητών*. Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 1985.
- ΚΟΝΤΟΣΟΠΟΥΛΟΣ Ν.: *Διάλεκτοι και Ιδιώματα της Νέας Ελληνικής*. Αθήνα 1981.
- ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ, *Ενιαίο Λύκειο. Οδηγίες φιλολογικών μαθημάτων για τον καθηγητή*. Ο.Ε.Δ.Β., Αθήνα 1998, σσ 49-55)
- ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ, *Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών*. Αθήνα. Ο.Ε.Δ.Β. 1998, σσ 47-57.
- Πανελλήνιο εκπαιδευτικό συνέδριο της ΟΛΜΕ με θέμα «Αξιολόγηση του Μαθητή». Βόλος 26-27, Μάρτης 1983, ΟΛΜΕ.
- ΠΟΡΠΟΔΑΣ Κ.: *Εισαγωγή στην Ψυχολογία της Γλώσσας*. Αθήνα 1984.
- SEARLE J. R. et al., *(On) Searle on conversation*. John Benjamins, Amsterdam 1992.
- TURNER G. W., *Stylistics*. Pelican, Reading 1987.
- WIDDOWSON H. G., *Teaching language as communication*. Oxford, oxford University Press, 1992.
- WILLIAMS MARK F., «Studies in the manuscript tradition of Aristotle's *analytica*.» Στο: *Beiträge zur klassischen Philologie*, Heft 161. Königstein / Ts: Hain, 1984.